הלכות אישות פרק י"ט - תמלול

סיכום השיעור

הלכות אישות פרק י"ט

הקדמה צו פרק י"ט

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

(הקדמה צום פרק – איבערבליק אויף די הלכות פון כתובת בנין דכרין און מזונות הבנות).

2. פשוט'ער פשט

אין די פריערדיגע פרקים האט מען געלערנט וועגן דער עיקר כתובה וועז דער מאן שטארבט, וואס מען טוט וועז עס איז נישטא געגוג געלט פאר אלעמען (צוויי כתובות, א חוב און א כתובה), אוז אינעם פריערדיגן פרק (פרק י"ח) האט מען געלערנט וועגן מזונות האלמנה (אז זי איז מתפרנס מנכסיו) אוז די פארשידענע סכסוכים צווישן איר אוז די יורשים. אין דעם יעצטיגן פרק גייט מען רעדן וועגן צוויי תנאי כתובה וואס זענען נוגע פאר די קינדער פון דער פרוי נאך דער פטירה פון ביידע עלטערן: כתובת בנין דכרין (פאר די זון) אוז מזונות הבנות (פאר די טעכטער).

3. חידושים אוז הסברים

* **די שייכות צו מיתה אנטקעגן גירושין:** ר' יצחק מערקט אן אז די אלע הלכות פון די פריערדיגע פרקים (מזונות האלמנה וכו') אוז פונעם יעצטיגן פרק זענען נאר נוגע ביי מיתה, נישט ביי גירושין.

* **דער חילוק אין מהות צווישן די צוויי תנאים:**

1. **כתובת בנין דכרין:** אויב די פרוי שטארבט פאר'ן מאן אוז דערנאך שטארבט דער מאן, ירש'ענען אירע זון איר כתובה עקסטער, חוץ פון זייער חלק אין דער אלגעמיינער ירושה פונעם טאטן. דאס איז א דין אין דער כתובה אליין.
2. **מזונות הבנות:** די טעכטער וואוינען אין זיין הויז אוז זענען מתפרנס מנכסיו ביז זיי האבן חתונה (אדער ווערן א בוגרת). ר' יואל אשר מערקט אן אז דאס איז נישט קיין דין אין דער כתובה גופא, נאר אן עקסטערער תנאי כתובה.

* **דער מבנה פונעם פרק:** ר' יצחק איז מסביר פארוואס די צוויי הלכות גייען צוזאמען אין איין פרק: ווייל ביידע זענען נוגע וועז ביידע עלטערן זענען שוין געשטארבן, אוז אסאך מאל מאכט זיך א סתירה אוז א וויכוח צווישן די זון (וואס ווילן כתובת בנין דכרין) אוז די טעכטער (וואס דארפן מזונות) וועז עס בלייבט נישט געגוג געלט פאר ביידע, ווער עס גייט קודם. דערפאר איז דער פרק איינגעטיילט אין דריי טיילן: קודם דער עיקר דין פון כתובת בנין דכרין, דערנאך דער עיקר דין פון מזונות הבנות, אוז צום סוף די הלכות וואס זענען נוגע צו ביידע אוז די קאנפליקטן צווישן זיי.

הלכה א' – דער עיקר דין פון כתובת בנין דכרין

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

מתנאי כתובה שיהיו בניו הזכרים יורשים כתובת אמם ונדוניתה שהכניסה בתורת נכסי צאן ברזל, ואחר כך חולקין שאר הירושה עם אחיהם בשוה.

2. פשוט'ער פשט

איינער פון די תנאי כתובה איז אז אויב די פרוי שטארבט בחיי בעלה אוז דערנאך שטארבט דער מאן, ירש'ענען אירע זון פון דעם מאן איר כתובה אוז איר נדוניה (וואס זי האט אריינגעברענגט אלס נכסי צאן ברזל), אוז ערשט דערנאך צעטיילן זיי די איבריגע ירושה מיט זייערע ברידער (פון אן אנדערער ווייב) בשוה.

3. חידושים אוז הסברים

* **דיוק אין "בניו הזכרים":** ר' יואל אשר אוז ר' יצחק שטעלן זיך אפ אויפ'ן ווארט "בניו" – עס מיינט דוקא זון וואס די פרוי האט געהאט מיט דעם מאן. אויב זי האט קינדער פון א פריערדיגן מאן, האבן זיי נישט דעם דין פון כתובת בנין דכרין ביי דעם צווייטן מאן.

* **נכסי צאן ברזל אנטקעגן נכסי מלוג:** דער רמב"ם זאגט אז זיי ירש'ענען די כתובה (מנה מאתים) אוז די נדוניה וואס זי האט אריינגעברענגט בתורת נכסי צאן ברזל (וואס דער מאן נעמט אחריות דערויף אוז עס איז ברשות הבעל). ביי נכסי מלוג דארף מען נישט די תקנה פון בנין דכרין, ווייל נכסי מלוג איז ממילא ברשותה, אוז וועז זי שטארבט ירש'ענען עס אירע קינדער (אפילו קינדער וואס זענען נישט פונעם יעצטיגן מאן) אלס איר אייגענע ירושה (אויב דער מאן איז שוין נישטא, אדער לויט די דינים פון ירושת הבעל). נכסי צאן ברזל אבער, וויבאלד דער מאן האט א זכות דערין, וואלט עס געגאנגען אין דער אלגעמיינער ירושה פונעם טאטן צו אלע זיינע זון צוגלייך; האבן חכמים מתקן געווען אז די זון פון דער מאמען נעמען עס ארויס פאר זיך איידער מען צוטיילט די איבריגע ירושה מיט די אנדערע ברידער.

* **צי ירש'ענען זיי עס מכח דעם טאטן אדער מכח דער מאמען?** ר' יואל אשר פרעגט צי די תקנה איז אז עס ווערט געערבט ווי זיי ירש'ענען עס פון איר אדער פון אים. ר' יצחק ענטפערט אז עס איז א ירושה פון אים (דעם טאטן), ווייל עס בלייבט פארט א טייל פון זיין ירושה (ווי מען וועט זען קלארער אין די קומענדיגע הלכות).

* **דער טעם התקנה אוז דער דין פון נדוניה:** ר' יצחק ברענגט די גמרא (כתובות נב ע"ב): "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מפני מה התקינו כתובת בנין דכרין, כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו." בזמנם פלעגט א טאטע געבן אסאך געלט פאר א זון ביי דער חתונה ווייל דאס געלט בלייבט אין זיין משפחה, אבער פאר א טאכטער פלעגט מען געבן ווייניגער נדוניה ווייל עס גייט

איבער צום חתן'ס משפחה (אויב זי שטארבט און דער מאן האט אנדערע קינדער). דערפאר האבן חכמים מתקן געווען אז דער טאכטער'ס כתובה און נדוניה זאלן בלייבן דוקא ביי אירע זון (זיינע איניקלעך).

* **ראיה פונעם מגיד משנה אויף נדוניה:** ר' יצחק ברענגט דעם מגיד משנה (אות א') אז פון דעם טעם הגמרא איז קלאר פארוואס דער רמב"ם רעכנט אריין "נדוניתה" אין כתובת בנין דכרין (כאטש אין רוב ערטער ווען מען זאגט "כתובה" איז נדוניה נישט אינקלודירט). ווייל די עיקר כתובה אליין האט נישט צו טוהן מיט וואס דעם כלה'ס טאטע גיט; די גאנצע תקנה אז דער טאטע זאל געבן א גרויסע נדוניה איז נאר שייך אויב די נדוניה אליין גייט צו אירע קינדער.

* **[דיגרעסיע: הלכה למעשה בזמן הזה]:** ר' יצחק מערקט אן אז שוין פון זמן הגאונים און אין רמ"א ווערט געברענגט אז היינט פירט מען זיך נישט מיט דער תקנה פון כתובת בנין דכרין. די סיבה איז ווייל אין די שפעטערדיגע דורות איז דער מנהג געווארן פארקערט: טאטעס פלעגן געבן זייער אסאך נדן פאר די טעכטער און וויניגער פאר די זון, ממילא איז דער גאנצער טעם התקנה מער נישט שייך.

* **הערה אויף מכירת כתובה בחייו:** כתובת בנין דכרין איז נאר וועו די פרוי שטארבט בחיי בעלה (און דערנאך שטארבט ער). לויט דעם קומט אויס אז דאס וואס מען האט פריער געלערנט אז א פרוי באקומט נאר א כתובה אויב דער מאן שטארבט פאר איר, איז נישט אינגאנצן מדויק – ווייל אויב זי האט קינדער, איז יא דא א כתובה אפילו זי שטארבט פאר אים. ר' יצחק שטעלט א שאלה: וואס איז דער דין אויב א פרוי פארקויפט איר כתובה און שטארבט בחיי בעלה, און זי האט זון – צי באקומט דער קונה די כתובה מכח כתובת בנין דכרין, אדער זאגט מען אז די תקנה איז נאר פאר אירע זון און נישט פאר א קונה?

הלכה ב' – דער משל וויאזוי כתובת בנין דכרין ארבעט

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

כיצד: נשא אשה וכתובתה ונדוניתה אלף וילדה בן ומתה בחייו, ואחר כך נשא אשה אחרת וכתובתה ונדוניתה מאתים והולידה בן ומתה בחייו, ואחר כך מת הוא והניח אלפיים – בנו מן הראשונה יורש אלף שבכתובת אמו, ובנו מן השניה יורש מאתים שבכתובת אמו, והשאר יורשין אותו בשוה. נמצא ביד בן הראשונה אלף וארבע מאות, וביד בן השניה שש מאות.

2. פשוט'ער פשט

דער רמב"ם גיט א קלארע דוגמא וויאזוי דער דין "כתובת בנין דכרין" ארבעט למעשה: א מאן האט חתונה מיט אן ערשטער פרוי וואס איר כתובה מיט דער נדוניה איז טויזנט זוז, זי האט א זון און שטארבט בחייו. דערנאך האט ער חתונה מיט א צווייטער פרוי וואס איר כתובה און נדוניה איז צווי הונדערט, זי האט א זון און שטארבט בחייו. דערנאך שטארבט דער מאן און לאזט איבער צווי טויזנט זוז. דער זון פון דער ערשטער נעמט קודם די טויזנט פון זיין מאמע'ס כתובה, דער זון פון דער צווייטער נעמט די צווי הונדערט פון זיין מאמע'ס כתובה, און די איבריגע אכט הונדערט צעטיילן זיי בשוה (פיר הונדערט יעדער). קומט אויס אז דער ערשטער זון גייט אוועק מיט 1,400 און דער צווייטער מיט 600.

3. חידושים און הסברים

* **פארוואס איז דער צווייטער פרוי'ס כתובה און נדוניה נאר מאתים?** ר' יואל אשר וואונדערט זיך אויפ'ן משל פונעם רמב"ם: אויב א בתולה'ס כתובה אליין איז מאתים, קומט אויס אז זי האט נישט אריינגעברענגט קיין שום נדוניה? ר' יצחק ענטפערט אז מ'דארף נישט זוכן קיין פראבלעמען אין א משל, אבער לייגט פאר אן אויפטו: זי איז געווען א זיווג שני, אן אלמנה, וואס איר עיקר כתובה איז נאר א מנה (הונדערט), און זי האט אריינגעברענגט נאך הונדערט אלס נדוניה, איז עס צוזאמען מאתים.

* **[דיגרעסיע: דער מנהג אין אונזערע כתובות]:** ר' יצחק מערקט אן אז אונזער מנהג היינט איז אלעמאל אריינצושרייבן אין דער כתובה די כתובה און נדוניה צוזאמען אין איין סך הכל ("וקיבל עליו החתן... צווי הונדערט זקוקים" אלס א טאטאל).

* **דער יסוד החידוש פונעם סדר החלוקה:** ר' יואל אשר און ר' יצחק שמועסן אויס וואס דער רמב"ם לערנט אונז אויס מיט דעם משל. ס'איז נישט נאר א חשבון אויפ'ן פאפיר, נאר ס'זענען דא צווי באזונדערע דינים: דער דין פון כתובה איז אן עקסטערער דין וואס מען נעמט אראפ קודם פון דער גאנצער ירושה, און ערשט דערנאך גייט מען צו צום דין ירושה אויף דעם וואס בלייבט איבער. ר' יואל אשר וויזט אן אז מ'וואלט געקענט טראכטן אנדערש: אז מ'צוטיילט די גאנצע צווי טויזנט האלב און האלב (טויזנט יעדער), און דער ערשטער זון זאל שוין דערמיט האבן געדעקט זיין מאמע'ס כתובה פון טויזנט אויפ'ן חשבון פון זיין ירושה. אדער, ווי ר' יצחק לייגט צו, אז מ'זאל קודם צעטיילן אלעס בשוה און דערנאך זאל יעדער צאלן האלב פון דער כתובה. דערפאר מאכט דער רמב"ם קלאר אז די כתובה איז נישט אויפ'ן חשבון פון דער ירושה; מ'נעמט קודם ארויס די כתובות אינגאנצן, און נאר דאס איבריגע גייט אריין אין סדר הירושה.

הלכה ג' – דער תנאי פון "מותר דינר" (און דער דין ביי נשים רבות)

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

במה דברים אמורים בשהניח יתר על כדי שתי הכתובות דינר אחד או יתר כדי שיחלקו השאר בשוה. אבל אם לא הניח יתר דינר חולקין הכל בשוה, שאם יירשו אלו כתובת אמם ואלו כתובת אמם ולא יישאר דינר לחלוק אותו בין היורשים נמצא תנאי זה מבטל חילוק ירושה בין הבנים בשוה שהוא מן התורה. והוא הדין למי שנשא נשים רבות בין בזו אחר זו בין בבת אחת ומתו כולן בחייו ולו מהן בנים זכרים, אם היה שם

יתר על כדי כל הכתובות דינר – כל אחד ואחד יורש כתובת אמו והשאר חולקין בשוה.

2. פשוט'ער פשט

דער דין אז די קינדער נעמען קודם זייערע מאמעס כתובות איז נאר וועז דער טאטע האט איבערגעלאזט אין דער ירושה לכל הפחות איין דינר מער ווי דער סך הכל פון ביידע כתובות צוזאמען, כדי ס'זאל בלייבן עפעס צו צעטיילן בתורת ירושה בשוה. אויב אבער ס'איז נישט געבליבן קיין עקסטערער דינר (למשל די כתובות זענען 1,200 און ער האט נאר איבערגעלאזט 1,200 אדער ווייניגער), ווערט די תקנה פון כתובת בנין דכרין בטל, און די קינדער צעטיילן דאס גאנצע געלט בשוה בתורת ירושה, כדי דער תנאי כתובה זאל נישט מבטל זיין דעם דין תורה פון ירושה. דער זעלבער דין גייט אן אפילו אויב א מענטש האט חתונה געהאט מיט אסאך ווייבער (דריי, פיר אדער פינף, צי איינע נאך דער אנדערער צי אינאיינעם) און אלע זענען געשטארבן בחייו און איבערגעלאזט זון: עס פעלט זיך נישט אויס א דינר פאר יעדן קינד באזונדער, נאר אויב ס'איז דא אין דער גאנצער ירושה איין דינר מער ווי דער סך הכל פון אלע כתובות צוזאמען, נעמט יעדער זון זיין מאמע'ס כתובה, און דעם איבריגן דינר צעטיילן אלע קינדער בשוה.

3. חידושים און הסברים

* **פארוואס קען מען נישט פשוט פארקלענערן די כתובות כדי ס'זאל בלייבן א דינר?** ר' יואל אשר פרעגט א שטארקע קשיא: לכאורה איז דאך דא אן עצה פון "אפשר לקיים שניהם"! אנשטאט מבטל זיין די גאנצע תקנה פון כתובת בנין דכרין, פארוואס זאלן חכמים נישט זאגן אז מ'נעמט אראפ אביסל פון יעדער כתובה (למשל, אנשטאט 1,000 און 200, זאלן זיי נעמען 900 און 170) כדי ס'זאל איבערבלייבן א דינר פאר ירושה דאורייתא? ר' יצחק ענטפערט אז אויב מ'וועט זיך אזוי שפילן און מאכן קאמבינאציעס איבערצולאזן א דינר, איז קלאר אז מ'שפילט זיך נאר און מ'האט אין אמת'ן געמאכט "אויס ירושה". חכמים האבן געוואלט אז דער עצם ירושה דאורייתא זאל בלייבן אומגערירט, און וואו די תקנה שטערט דעם דין תורה, האבן חכמים אינגאנצן אפגעטרעטן.

* **דער מהות פון ירושה דאורייתא – מער ווי א דין ממון (אן ענין רוחני / נפשיות'דיג):**

* ר' יואל אשר וואונדערט זיך אויפ'ן לשון פונעם רמב"ם "שהוא מן התורה" – ירושה איז דאך לכאורה א דין אין ממונות, נישט קיין מצוה, פארוואס איז עס אזוי הארב אויב עס ווערט נתבטל דורך א תנאי?

* ר' יצחק ברענגט ארויס א יסוד'דיגן געדאנק: מיר האבן פריער געלערנט אז אויף ירושה קען מען נישט מאכן קיין תנאי (ווייל די תורה רופט עס "חוקת משפט"). וועז ירושה וואלט געווען בלויז א דבר שבממון, וואלט א תנאי יא געהאלפן. נאר מ'זעט אז ירושה האט א סימבאלישע ווערט און אן ענין רוחני – אז א מענטש שטארבט, מוזן זיינע קינדער אריינטרעטן אויף זיין פלאץ, און מ'קען זיי נישט מאכן "אויס קינדער". ער דערמאנט אויך דעם רמ"א אין שולחן ערוך (הלכות ירושה) אז וועז א מענטש טיילט איינס און אנדערש זיינע פארמעגנס מחיים, דארף ער אלעמאל איבערלאזן אביסל געלט וואס זאל גיין אויפ'ן סדר הירושה כדין תורה.

* דער ענין פון ירושה איז נישט בלויז א פראקטישע הלכה וואס צו טוהן מיט הפקר געלט וועז א מענטש שטארבט, נאר ס'איז א נפשיות'דיגע המשכה – אז דאס קינד קומט אריין "תחת אביו" און "במקום אביו" (ענליך צו "יקום על שם אחיו המת", אוז ווי די משנה זאגט "האב זוכה לבנו בנוי ובכח וביושר"). דאס געלט איז נאר א תוצאה פון דעם עצם חיבור.

* **[דיגרעסיע: די מעשה מיט ר' אברהמ'ל טשעכענאווער]:** אלס ראיה צו דעם אז ירושה איז א קיום רוחני אוז נישט נאר א זכות ממון, דערציילט ר' יצחק א מעשה פון ר' אברהמ'ל טשעכענאווער (דער זיידע פון ר' יואל לאנדא). וועז זיין ווייב איז נפטר געווארן, איז ער געגאנגען אוז האט גענומען א מלבוש פון איר שאפע אוז עס אריינגעלייגט אין זיין שאפע, זאגנדיג אז ער וויל מקיים זיין דעם דין תורה פון "בעל יורש את אשתו". הגם ירושה איז לכאורה נאר א זכות אוז נישט קיין מצוה, זעט מען פון זיין הנהגה אז ס'איז דא אן ענין אין דער תורה אז דער אקט פון ירושה זאל בפועל געשען.

* **דער חילוק צווישן נכסי מלוג אוז נכסי צאן ברזל ביי "מותר דינר":** ר' יואל אשר באמערקט א פיינעם חילוק: אט דער דין אז מ'איז מבטל די כתובה וועז ס'איז נישטא קיין מותר דינר גייט נאר אן ביי דער כתובה אוז נדוניה (נכסי צאן ברזל), ווייל דאס באלאנגט פאר'ן מאן אוז קומט צו די קינדער נאר מכח א תקנת חכמים; האבן חכמים מבטל געווען זייער תקנה במקום עקירת דין תורה. אבער ביי נכסי מלוג, וואס דער גוף הקרקע באלאנגט ממש פאר דער מאמען, ירש'ענען עס אירע קינדער מן התורה פון איר, אוז דאס ווערט זיכער נישט בטל אפילו אויב דער טאטע האט גארנישט איבערגעלאזט.

* **דער שיעור פון א "דינר":** ר' יצחק אוז ר' יואל אשר שמועסן איבער דעם עצם שיעור פון א "דינר". עס איז דער מינימום שיעור וואס האט א חשיבות אנגערופן צו ווערן א "חלוקת ירושה", אבער זיי לאזן איבער אלס א וואונדער פארוואס חכמים האבן געשטעלט גראדע אזא מכובד'יגן אוז הויכן שיעור ווי א דינר אוז נישט געוגט מיט א שוה פרוטה.

* **וואס איז דער חידוש פונעם רמב"ם ביי נשים רבות?** ר' יצחק ציטירט דעם מגיד משנה וואס זאגט אז דער דין איז פשוט, אוז וואונדערט זיך פארוואס דער רמב"ם האט בכלל געדארפט אויסרעכענען דעם דין ביי אסאך ווייבער (כאטש עס שטייט טאקע אזוי אין דער גמרא: "שלישית, רביעית וחמישית"). ר' יואל אשר ענטפערט אויף צוויי אופנים:

1. דער רמב"ם האט זיך קיינמאל נישט אונטערגענומען נישט צו שרייבן פשוט'ע זאכן.

2. א טיפערער דיוק: וועו עס זענען דא נאר צוויי קינדער, קומט אויס אז יעדער איינער באקומט לכל הפחות א האלבן דינר פון דער ירושה. אבער וועו עס זענען דא אסאך ווייבער און אסאך קינדער, קומט אויס אז פון דעם איינציגן דינר באקומט יעדער איינער זייער ווייניג – אפשר נאר א פרוטה! דער חידוש איז אז מען דארף נישט קיין דינר פאר *יעדן* יורש באזונדער, נאר דער דינר איז א גזירת הכתוב (מדרבנן) אויף דער עצם "חלוקת הירושה" אינאיינעם, אפילו אויב צו יעדן יחיד קומט אן גאר א קליינער חלק.

הלכה ד' (אין חלק 3: הלכה י"ד) – שומת הנכסים בשעת מיתה, נתרבו או נתמעטו, און שטר חוב

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

אמרו היתומים הרי אנו מעלין על נכסי אבינו יתר דינר כדי שיטלו כתובת אמן אין שומעין להן, אלא שמין את הנכסים בבית דין כמה שהיו שוין בשעת מיתת אביהם. אף על פי שנתרבו או נתמעטו אחר מיתת אביהן קודם שיבואו לחלוק, אין שמין אותן אלא כשעת מיתת אביהם. היה שם יתר על כדי כל הכתובות, אף על פי שיש עליו שטר חוב כנגד היתר אינו ממעט, אלא כל אחד מהן יורש כתובת אמו.

2. פשוט'ער פשט

אויב עס פעלט א דינר צו קענען איינטיילן די כתובת אמן, און די יתומים (די זון פון דער מאמען מיט דער גרויסער כתובה, וואס וועלן פארלירן אויב מען צעטיילט אלעס גלייך) ווילן ארויפצאלן פון זייער אייגענער טאש א דינר צו דעם טאטנ'ס נכסים כדי עס זאל זיין א מותר דינר, הערט מען זיי נישט אויס. מען שאצט די נכסים אין בית דין פונקט וויפיל זיי זענען געווען ווערד בשעת דער טאטע איז געשטארבן. אפילו אויב דער ווערד פון די נכסים איז פון זיך אליין געשטיגן (נתרבו) אדער געפאלן (נתמעטו) נאכדעם וואס דער טאטע איז געשטארבן איידער מען האט עס צעטיילט, גייט מען נאר נאך דעם ווערד וואס עס האט געהאט בשעת מיתה. אויב בשעת מיתה איז יא געווען א מותר דינר, אבער עס איז דא א בעל חוב מיט א שטר חוב קעגן דעם טאטן אויף יענעם איבריגן סכום, רעכנט מען נישט אז דער חוב מאכט ווייניגער די ירושה (אינו ממעט), נאר יעדער ירש'נט ווייטער די כתובה פון זיין מאמען.

3. חידושים און הסברים

*** פארוואס קענען די יתומים נישט צולייגן א דינר, און פארוואס גייט אלעס נאך שעת מיתה?**

* ר' יואל אשר ערקלערט אז דער חיוב און דער דין פון ירושה און כתובה ווערט באשטימט אין דער רגע פון שטארבן. דערצו איז בכלל נישט שייך מקנה צו זיין א מתנה פאר א טויטן מענטש (אין קנין למת) כדי צוצולייגן צו זיין ירושה; מען קען נאר געבן א מתנה דירעקט פאר די לעבעדיגע יורשים.

* ר' יצחק ברענגט ארויס פון דער גמרא ("וזכו בהם יורשין") אז עס איז נישט נאר א קפידה אויף דער מצות ירושה, נאר א דין אין ממונות: אין דער רגע וואס דער טאטע שטארבט און עס איז נישטא קיין מותר דינר, איז די ירושה דאורייתא שוין אויטאמאטיש חל געווארן, און דער צווייטער ברודער (פון דער מאמען מיט דער קלענערער כתובה) האט שוין זוכה געווען אין זיין העלפט פון אלע נכסים. מען קען נישט שפעטער קומען מיט א קנין און צונעמען פון אים געלט וואס איז שוין זיינס! די זעלבע זאך איז וועו די נכסים ווערן טייערער שפעטער (נתרבו) – עס ווערט טייערער אין דעם חלק וואס יעדער ברודער האט שוין זוכה געווען בשעת מיתה.

*** דער פאל פון "נתמעטו" – וויאזוי איז דא א ירושה אויב דער ווערד פאלט?**

* ר' יואל אשר פרעגט א שטארקע קשיא: אויב בשעת מיתה איז געווען געוג פאר די כתובות מיט א מותר דינר, און שפעטער איז דער ווערד געפאלן (נתמעטו) אזוי אז יעצט איז נאר געבליבן פונקט געוג פאר די כתובות אליין – אויב מען גייט נאך שעת מיתה און מען גיט זיי די כתובות, וועט דאך למעשה גארנישט איבערבלייבן צו מאכן א חלוקת ירושה דאורייתא!

* ר' יצחק ענטפערט אויף צוויי אופנים: ערשטנס, די מצוה דאורייתא איז נישט די "חלוקה" (דאס פאקטישע צעטיילן), נאר דאס עצם "ירש'ענען" וואס איז שוין אויטאמאטיש געשען בשעת מיתה. צווייטנס, ערקלערט ער וויאזוי "שמין אותן כשעת מיתה" ארבעט למעשה: מען רעדט נישט פון מזומן געלט (קעש ווערט נישט ביליגער), נאר פון א חפץ אדער א פעלד (אדער א קאר) וואס איז געווען ווערד טויזנט דאלער בשעת מיתה (למשל: 600 פאר איין כתובה, 200 פאר דער צווייטער, און 200 אלס ירושה). וועו דער ווערד פאלט שפעטער, צעטיילט מען דעם חפץ אליין לויט די פראצענטן וואס עס איז געווען ווערד נעכטן בשעת מיתה! קומט אויס אז יעדער באקומט טאקע א פאקטישן חלק אין דעם חפץ בתורת ירושה, נאר אז דער חפץ איז יעצט ווייניגער ווערד אויפ'ן מארקעט.

* ר' יצחק לייגט צו אז אין דער גמרא איז אפילו דא א חידוש אז אויב א טייל פון די נכסים איז אינגאנצן פארלוירן געווארן (נעלם), רעכנט מען ווייטער לויט שעת מיתה, און מען צעטיילט כאילו א חלק אין דעם פארלוירענעם פאר יעדן איינעם (דאס הייסט, דער שאדן ווערט צעטיילט).

*** פארוואס א שטר חוב איז "אינו ממעט":**

* ר' יואל אשר און ר' יצחק ערקלערן דעם יסודות'דיגן געדאנק (אויפ'ן סמך פון רש"י): א מענטש וואס איז שולדיג א חוב, מיינט נישט אז זיין געלט געהערט שוין פאר'ן בעל חוב. דאס געלט איז 100 פראצענט דעם לוה'ס געלט, נאר ער האט א חיוב און א שעבוד צו באצאלן. ממילא, בשעת דער טאטע שטארבט, ירש'ענען די קינדער באמת דעם גאנצן סכום (אינקלודירט דעם מותר דינר), און דער בעל חוב קומט שפעטער און נעמט עס צו *פון די יורשים* (און דערפאר איז טאקע דא א דין פון "שבועת היורשים", ווייל מען מאנט פון זייער ירושה).

* ר' יואל אשר דייקט דערפון א טיפן יסוד אין דער תקנת חכמים: די חכמים האבן נישט מתקן געווען דעם דין פון מותר דינר אויס רחמנות אויף די קינדער אז זיי זאלן פאקטיש אהיימגיין מיט געלט

אין טאש (ר' יצחק שטימט צו, ווייל אויב עס גייט נאך רחמנות, וואלט מען פארקערט געדארפט רחמנות האבן אויף די יתומים וואס פארלירן זייער מאמע'ס גרויסע כתובה!). נאר די זארג פון חכמים איז געווען אז דער דין תורה – דער *חלות הירושה* מן התורה – זאל נישט בטל ווערן. און וויבאלד דא איז דער חלות הירושה חל געווארן אויף א רגע פאר דער בעל חוב האט עס צוגענומען, איז די מצוה דאורייתא פון ירושה שוין מקום געווארן, און מען קען איינטיילן די כתובת בנין דכרין. (און אויב איין ברודער האט טאקע רחמנות אויפ'ן צווייטן, קען ער אים נאך דער ירושה געבן א מתנה פון זיין אייגענער טאש).

הלכה ה' (אין חלק 3–4: הלכה י"ד/ט"ו) – ווען איין ווייב שטארבט בחייו און די צווייטע לאחר מותו

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

מי שהיה נשוי שתי נשים ומתה אחת מהן בחייו ולו בנים משתיהן, אף על פי שלא הניח יתר על שתי הכתובות, אם נשבעה השניה שבועת אלמנה קודם שתמות – בניה קודמין לירש כתובתה, מפני שאינן יורשין כתובת אמם בתנאי זה אלא ירושה של תורה. ואחר כך יורשין בני הראשונה כתובת אמן בתנאי זה, ואם נשאר שם כלום חולקין אותו בשוה. ואם מתה קודם שתישבע – בני הראשונה יורשין כתובת אמם בלבד, והשאר חולקין בשוה.

2. פשוט'ער פשט

אויב א מאן האט געהאט צוויי ווייבער מיט קינדער פון ביידע, און איינע איז געשטארבן בחייו און די צווייטע איז געשטארבן נאך זיין מיתה, און ער האט נישט איבערגעלאזט א "מותר דינר" איבער די צווי כתובות: אויב די צווייטע ווייב (די אלמנה) האט באויזן צו שווערן די שבועת אלמנה פאר איר טויט, ירש'ענען אירע קינדער איר כתובה צוערשט, און דערנאך נעמען די קינדער פון דער ערשטער ווייב זייער מאמע'ס כתובה מדין "כתובת בנין דכרין" (און אויב עס בלייבט עפעס איבער, צעטיילט מען עס גלייך). אבער אויב די צווייטע איז געשטארבן איידער זי האט געשוואירן, באקומען נאר די קינדער פון דער ערשטער ווייב זייער מאמע'ס כתובה, און דאס איבריגע צעטיילט מען גלייך צווישן אלע ברידער.

3. חידושים און הסברים

* **דער חילוק צווישן ירש'ענען פונעם טאטן און ירש'ענען פון דער מאמען:** ר' יצחק און ר' יואל אשר שטעלן אוועק א יסוד: די גאנצע הלכה אז מען דארף האבן א "מותר דינר" כדי די ירושה דאורייתא זאל נישט בטל ווערן, איז נאר ווען די ווייבער זענען געשטארבן *פאר* דעם מאן, און די קינדער קומען ירש'ענען די כתובה פונעם טאטנ'ס נכסים מחמת דעם "תנאי כתובה" (בנין דכרין). אבער ווען דער טאטע איז געשטארבן קודם, איז די אלמנה א געהעריגער בעל חוב אויף איר כתובה. ווען זי האט איבערגעלעבט דעם טאטן און האט געמאכט א שבועת אלמנה אין בית דין פאר איר טויט, האט זי שוין אליין זוכה געווען אין איר כתובה און עס איז כאילו אריין אין איר רשות (ווי מיר האבן פריער געלערנט אז דער חיוב כתובה ווערט חל נאך דער שבועה). ממילא, ווען זי שטארבט דערנאך, ירש'ענען אירע קינדער די כתובה דירעקט *פון איר* אלס א רעגולערע "ירושה של תורה" (ווייל שמעון קען דאך נישט ירש'ענען ראובן'ס מאמע'ס נכסים).

* **פארוואס דא פאלט נישט אוועק די כתובה אן א "מותר דינר":** ר' יואל אשר ערקלערט פארוואס מען זאגט נישט דא די סברא אז היות עס בלייבט נישט איבער געניג פאר א ירושה דאורייתא זאל די כתובה אוועקפאלן. אין א רעגולערן פאל איז עס א פארמעסט צווישן "ירושה דאורייתא" און א "תנאי כתובה" (דרבנן), און דעריבער איז ירושה שטערקער און צעשטערט דעם תנאי כתובה. אבער דא איז עס נישט ירושה קעגן תנאי כתובה, נאר "ירושה קעגן ירושה" – ווייל די קינדער פון דער צווייטער ירש'ענען איר כתובה מדין תורה! נאכדעם וואס זיי נעמען ארויס זייער מאמע'ס חוב/ירושה, קומען די בני הראשונה און נעמען זייער כתובה מיט'ן תנאי כתובה.

* **ווען די אלמנה שטארבט פאר דער שבועה:** ר' יצחק און ר' יואל אשר ערקלערן אז אויב די צווייטע איז געשטארבן איידער זי האט געשוואירן, פארלירן אירע קינדער אינגאנצן די כתובה. פארוואס באקומען זיי עס נישט לכל הפחות מדין "כתובת בנין דכרין"? ווייל דער תנאי פון "בנין דכרין" איז נאר מתקן געווארן פאר א פרוי וואס שטארבט *בחיי בעלה*. א פרוי וואס לעבט איבער דעם מאן האט נישט מזכה געווען אירע קינדער מיט כתובת בנין דכרין, נאר זי אליין דארף גובה זיין איר כתובה. און היות מיר האבן א כלל אז "אין לאלמנה כתובה עד שתישבע", און זי איז געשטארבן אן א שבועה (און א טויטער קען שוין נישט שווערן), איז איר כתובה אינגאנצן פארלוירן. ממילא נעמען נאר די בני הראשונה זייער מאמע'ס כתובה (ווייל זייער מאמע איז געשטארבן בחייו און דארף נישט קיין שבועה), און דאס איבריגע גייט צו אלע קינדער גלייך אלס ירושה פונעם טאטן.

הלכה ו' (אין חלק 4: הלכה ט"ו) – ווען ביידע ווייבער שטארבן נאכ'ן מאן

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

היה נשוי שתי נשים ומת ואחר כך מתו הנשים, אם נשבעו ואחר כך מתו – כל אחד ואחד יורש כתובת אמו בירושה של תורה לא בתנאי זה, לפיכך אין משגיחין בהם אם יש שם מותר או אין שם, ויורשי הראשונה קודמין ליורשי השניה. ואם לא נשבעו – חולקין הבנים הכל בשוה ואין שם ירושת כתובה, לפי שאין לאלמנה כתובה עד שתישבע. נשבעה אחת ולא נשבעה אחת – זו שנשבעה בניה יורשים כתובתה תחילה והשאר חולקין אותו בשוה.

2. פשוט'ער פשט

אויב דער מאן איז געשטארבן און ביידע ווייבער זענען געשטארבן נאך אים: אויב ביידע האבן געשוואוירן פאר זייער טויט, ירש'נט יעדע גרופע קינדער זייער מאמע'ס כתובה מדין ירושה של תורה (און נישט מדין תנאי כתובה). דעריבער קוקט מען בכלל נישט צי עס איז דא א "מותר דינר" אדער נישט, און אויב עס איז נישטא גענוג פאר ביידע, זענען די יורשים פון דער ערשטער ווייב קודם צו די יורשים פון דער צווייטער. אויב ביידע האבן נישט געשוואוירן, איז בכלל נישטא קיין דין כתובה און אלע קינדער צעטיילן די גאנצע ירושה גלייך, ווייל אן אלמנה האט נישט קיין כתובה ביז זי שווערט. אויב איינע האט געשוואוירן און די אנדערע נישט, ירש'ענען די קינדער פון דער ווא האט געשוואוירן איר כתובה צוערשט, און דאס איבריגע צעטיילן אלע גלייך.

3. חידושים און הסברים

* **די הלכות פון קדימה ביי ירושת הכתובה:** ר' יצחק און ר' יואל אשר מערקן אן אז ווען ביידע אלמנות האבן געשוואוירן, היות ביידע גרופעס קינדער קומען מדין "ירושה של תורה" פון זייערע מאמעס (וועלכע האבן שוין זוכה געווען אין די כתובות דורך דער שבועה), דארף מען נישט קיין מותר דינר. און אויב עס איז נישטא גענוג געלט פאר ביידע כתובות, גייט מען צוריק צו די סטאנדארטע הלכות פון "קדימה" ביי בעלי חובות: די יורשים פון דער ערשטער ווייב גייען פאראויס, ווייל דער טאטע האט משעבד געווען זיינע נכסים פאר דער ערשטער ווייב פריער.

* **וען ביידע שווערן נישט:** היות ביידע ווייבער האבן איבערגעלעבט דעם מאן, איז בטל געווארן דער דין פון "כתובת בנין דכרין" פאר זייערע קינדער. און היות זיי האבן נישט געשוואוירן פאר זייער טויט, האבן זיי אליין אויך נישט זוכה געווען אין דער כתובה, ממילא בלייבט נאר איבער א פשוט'ע ירושה פונעם טאטן פאר אלע קינדער גלייך.

הלכה ז' (אין חלק 4: הלכה ט"ז) — כתובת בנין דכרין גייט נאר פון בני חורין

1. די וועריטער פונעם רמב"ם

כל יורש כתובת אמו שמתה בחיי אביו אינו טורף מנכסים משועבדים אלא מבני חורין ככל היורשים.

2. פשוט'ער פשט

יעדער וואס ירש'נט זיין מאמע'ס כתובה ווען זי איז געשטארבן בחיי אביו (מדין כתובת בנין דכרין), קען עס נישט גובה זיין פון נכסים משועבדים (קרקעות וואס דער טאטע האט פארקויפט), נאר בלויז פון נכסים בני חורין, אזוי ווי אלע אנדערע יורשים.

3. חידושים און הסברים

* **דער גדר פון כתובת בנין דכרין — א דין אין ירושה, נישט אין חוב:** ר' יואל אשר און ר' יצחק ערקלערן דעם חילוק צווישן א פרוי אליין וואס איז גובה איר כתובה (וועלכע קען טורף זיין פון לקוחות/משועבדים) און אירע קינדער וואס נעמען כתובת בנין דכרין. כאטש די סיבה פארוואס די קינדער באקומען דאס געלט איז צוליב דער כתובה, האבן חכמים מתקן געווען אז דער *אופן* וויאזוי זיי באקומען עס איז אונטער דער קאטעגאריע פון "ירושה" — זיי האבן א קדימה אין דער ירושה פונעם טאטן, און ביי ירושה קען מען קיינמאל נישט נעמען פון נכסים וואס דער טאטע האט שוין פארקויפט.

* **דער לשון "ירתון" אין דער כתובה ("לשון הדיוט"):** ר' יצחק ברענגט ארויס אז די גמרא לערנט ארויס דעם דין פונעם לשון פון דער כתובה וואו עס שטייט "ירתון" (זיי וועלן ירש'ענען) — וואס ווייזט אז די כתובה גייט נישט אריבער צו די קינדער אלס חוב, נאר אלס א דין ירושה. ר' יואל אשר פרעגט אויף דעם: עס קען דאך נישט זיין אז דער דין הענגט אין דעם ווארט וואס מען האט געשריבן, ווייל אפילו אין א פלאץ ווו מען שרייבט נישט קיין כתובה איז אויך דא דער זעלבער דין (ווייל עס איז א תנאי בית דין)! ר' יצחק ענטפערט (און דערמאנט די שיטה אין גמרא פון דורש זיין לשון הדיוט / מספר כתובה נלמד), אז דער לשון הכתובה האט עס נישט *געמאכט* אזוי, נאר דער לשון וואס חז"ל האבן איינגעשטעלט אין דער כתובה *ווייזט אונז* וואס דער אופן התקנה איז געווען מלכתחילה.

* **קשיא און תירוץ אויפ'ן באגריף פון "ירושה של תורה":** ר' יואל אשר פרעגט א שטארקע קשיא: אויב מיר זאגן אז "כתובת בנין דכרין" איז באמת א סארט "ירושה" (און נישט קיין חוב), פארוואס האבן מיר פריער געלערנט אז מען דארף איבערלאזן א "מותר דינר" כדי עס זאל נישט עוקר זיין די "ירושה של תורה"? אויב בנין דכרין אליין איז אויך אן אופן פון ירושה, ווערט דאך קיינמאל נישט בטל דער דין ירושה! ר' יצחק און ר' יואל אשר ענטפערן, אז ווען מען זאגט אז עס טאר נישט בטל ווערן "ירושה של תורה", מיינט מען נישט דעם עצם באגריף אז "קינדער ירש'ענען דעם טאטן", נאר מען מיינט דעם *סדר און אופן החלוקה* פון דער תורה — דהיינו אז אלע ברידער צעטיילן זיך שוה בשוה (און דער בכור נעמט פי שנים וכו'). ממילא, כאטש בנין דכרין איז אראנזשירט ווי א ירושה, איז עס אבער א ירושה על פי תנאי דרבנן וואס טוישט די חלוקה, און דעריבער מוז בלייבן א מותר דינר וואו דער אופן החלוקה דאורייתא (שוה בשוה) ווערט מקוים.

הלכה י' (אין חלק 4: הלכה י"ז) — דער עיקר דין פון מזונות הבנות און מעשה ידיהן

1. די וועריטער פונעם רמב"ם

מתנאי כתובה שתהיינה הבנות ניזונות מנכסי אביהן אחר מותו עד שיתארסו או עד שיבגורו. בגרה אף על פי שלא נתארסה, או נתארסה אף על פי שלא בגרה, אין לה מזונות. ומעשה ידיה ומציאתה לעצמה לא לאחים.

2. פשוט'ער פשט

נאך איינער פון די תנאי כתובה וואס דער מאן נעמט זיך אונטער פאר זיין ווייב ("כתובת בנן נוקבן"), איז אז די יונגע טעכטער וואס זי וועט האבן פון אים זאלן באקומען מזונות פון זייער טאטנ'ס נכסים נאך זיין פטירה, פונקט ווי די אלמנה, ביז זיי ווערן ארוסות (א כלה) אדער ביז זיי ווערן א בוגרת (צוועלף און א האלב יאר). ווי נאר עס ווערט איינע פון די צוויי זאכן – אדער זי ווערט א בוגרת (אפילו זי איז נאכנישט נתארסה געווארן), אדער זי ווערט נתארסה (אפילו זי איז נאכנישט קיין בוגרת) – פארלירט זי אירע מזונות. ווילאנג זי עסט מזונות פון די ברידער (די יורשים), געהערן אירע מעשה ידיה און איר מציאה פאר איר אליין, און נישט פאר די ברידער (אנדערש ווי ביי דער אלמנה, וואו אירע מעשה ידיה גייען פאר די יורשים חלף אירע מזונות).

3. חידושים און הסברים

* **[דיגרעסיע: דקדוק אין ארמית ביי "בנן נוקבן"]:** איידער מען הייבט אן לערנען דעם רמב"ם אינעווייניג, מערקן זיי אן אז מיר גייען יעצט איבער צו א נייעם תנאי כתובה (איינער פון די פערצן דיני כתובה וואס זענען אויסגערעכנט געווארן פריער), וואס הייסט אין ארמית "בנן נוקבן דיהוויין ליכי מינאי". ר' יצחק וואונדערט זיך אויפ'ן אראמישן לשון: פארוואס זאגט מען "בנן נוקבן" און נישט "בנתן"? ר' יואל אשר זאגט בדרך צחות אז עס זעט אויס ווי יעדער מאכט זיך זיין אייגענעם דקדוק אין ארמית, און מערקט אן אז דער ארמית פונעם תרגום און דער ארמית פונעם זוהר זענען נישט די זעלבע שפראך. ר' יצחק ענטפערט אז אודאי איז דא א כסדר'דיגער דקדוק אין יעדן דיאלעקט פאר זיך (פאראן מענטשן וואס זענען עוסק דערין), נאר די סופרים פון דער גמרא האבן שוין אליין נישט געוואוסט דעם דקדוק און דעריבער זענען אריינגעפאלן אסאך טעותים אין די נוסחאות.

* **דער טעם פארוואס בגרה אדער נתארסה פארלירט מזונות:** ר' יואל אשר איז מסביר אז דער געדאנק איז אז ווייבאלד זי איז מער נישט "סמוכה על שלחן אביה" און ווערט זעלבסטשטענדיג – אדער ווייל זי איז שוין גרויס (בוגרת) און קען אליין גיין ארבעטן, אדער ווייל זי האט שוין א נייעם מאן (נתארסה) וואס זארגט פאר איר – האט זי מער נישט קיין מזונות פון דעם טאטנ'ס נכסים.

* **פארוואס גייען נישט מעשה ידי הבת און איר מציאה צו די ברידער (אנדערש ווי ביי אן אלמנה און אנדערש ווי ביים טאטן בחייו)?**

* **דער חילוק צווישן דעם טאטן און די ברידער (מצד הלכות קנינים / אמה עבריה):** ר' יואל אשר און ר' יצחק שמועסן אויס אז ווען דער טאטע לעבט, איז דא א הלכה אז "מעשה ידי הבת לאביה" (אפילו ווען ער איז נישט מחויב איר צו געבן מזונות). דאס קומט נישט מצד א תקנה פון "מעשה ידיה כנגד מזונותיה" ווי ביי א ווייב, נאר עס איז א דין אין קנין און בעלות – אזוי ווי דער טאטע האט א זכות אין זיין טאכטער איר צו פארקויפן פאר אן אמה עבריה אדער נעמען אירע קידושין. אויף דעם ברענגט די גמרא (כתובות מ"ג ע"א, און דער רמב"ם אין הלכות עבדים) דעם כלל ביי "הבת הניזונת מן האחין מעשה ידיה לעצמה": "שאין אדם מוריש זכות שיש לו בבתו לבנו". די ברידער ירש'ענען נאר דעם חוב (צו געבן מזונות מכח תנאי כתובה), אבער נישט די זכות און בעלות וואס דער טאטע האט געהאט אויף איר.

* **[דיגרעסיע: קנין פון א קטן]:** ר' יואל אשר פרעגט צי א זון וואס איז א קטן האט אויך נישט קיין אייגענעם קנין פונקט ווי א טאכטער. ר' יצחק ענטפערט אז א קטן האט טאקע נישט קיין "יד" (ווען ער איז זייער קליין), אבער עס איז נישטא ביי א זון קיין עצם הלכה אז "מעשה ידיו לאביו" אזוי ווי עס איז דא ביי א טאכטער.

* **פארוואס איז נישטא דער דין "מעשה ידיה תחת מזונותיה" מצד תנאי כתובה און משום איבה?** ר' יצחק פרעגט ווייטער: אפילו אויב די ברידער ירש'ענען נישט דעם טאטנ'ס זכות הבת, פארוואס זאלן זיי נישט באקומען אירע מעשה ידיה מצד דעם תנאי כתובה גופא – אז וויבאלד זיי געבן איר מזונות, זאל זיין משום איבה (זיי זאלן נישט זיין ברוגז אז זי נעמט צו זייער געלט) אז אירע מעשה ידיה גייען פאר זיי, פונקט ווי ביי דער אלמנה?

* **תירוץ א' (סברא אין איבה):** ר' יואל אשר און ר' יצחק ענטפערן אז ביי די טעכטער איז נישטא אזא שטארקע איבה, ווייל עס איז בלויז א צייטווייליגע זאך (ביז זי ווערט א בוגרת אדער נתארסה) און גייט נישט דויערן אויף לעולם ועד. ממילא האט מען נישט מתקן געווען מעשה ידיה כנגד מזונות.

* **תירוץ ב' (אומדנא בדעת האב – "שתקבל"):** ר' יצחק ברענגט נאך א טעם פון דער גמרא ("שתקבל" / ניחא ליה לאב שתקבל צדקה / הרווחה): א טאטע וויל אז זיינע טעכטער זאלן האבן אביסל אייגן געלט אויף דער זייט וועז זיי גייען חתונה האבן (אזוי ווי מען זעט אין די קומענדיגע הלכות אז דער טאטע גיט איר געלט פאר דער חתונה, פרנסה/נדוניה). דעריבער, אין דעם תנאי כתובה גופא, לאזט דער טאטע איר אפ אירע מעשה ידים און מציאה פאר איר אליין.

הלכה י"א – דער אופן און שיעור פון מזונות הבנות אין פארגלייך צו אן אלמנה

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

פוסקין לבת מזונות וכסות ומדור מנכסי אביה כדרך שפוסקין לאלמנה. ומוכרין למזון הבנות וכסותן בלא הכרזה כדרך שמוכרין למזון האלמנה וכסותה. אלא שהאשה פוסקין לה לפי כבודה וכבוד בעלה, ולבנות פוסקין להן דבר המספק להן בלבד. והבנות אין נשבעות כלל.

2. פשוט'ער פשט

מען שניידט אפ פאר דער טאכטער פון איר טאטנ'ס נכסים נישט נאר עסן (מזונות), נאר אויך קליידער (כסות) און א וואוינונג (מדור), פונקט ווי מען פסק'נט פאר אן אלמנה. אזוי אויך, אויב די יתומים צאלן נישט, פארקויפט בית דין פון דער ירושה פאר די מזונות און כסות פון די טעכטער אן אן הכרזה (אויסרופן אין בית דין), פונקט ווי מען טוט פאר אן אלמנה. אבער עס זענען דא צוויי חילוקים צווישן

אן אלמנה און די טעכטער: (א) ביי דער אלמנה פסק'נט מען לויט איר כבוד און לויט דעם כבוד פון איר מאן (דאס העכערע פון די צוויי), משא"כ ביי די טעכטער גיט מען זיי נאר "דבר המספק להן בלבד" (וואס עס פעלט זיי אויס). (ב) אן אלמנה וואס קומט נעמען מזונות מנכסי יתומים מוז שווערן (אז זי האט נאכנישט צוגענומען איר כתובה), אבער די טעכטער דארפן קיינמאל נישט שווערן.

3. חידושים און הסברים

* **די השוואה צו אלמנה:** ר' יצחק מערקט אן אז דער עיקר חידוש פון "כדרך שפוסקין לאלמנה" איז נישט אויף דעם סכום (ווייל דער סכום איז אנדערש, ווי דער רמב"ם זאגט באלד), נאר צו זאגן אז "מזונות" שליסט איין אויך מדור און כסות, און אז מען פארקויפט נכסים פאר דעם "בלא הכרזה".

* **גדר פון "דבר המספק להן בלבד" אנטקעגן "לפי כבודה":** ר' יצחק פארגלייכט דעם דין צו דעם וואס מען האט געלערנט פריער ביי דער תקנת חכמים אז א טאטע איז זן זיינע קינדער (אב זן את בניו), וואו עס גייט אויך נישט לויט "כבודו" נאר וואס זיי דארפן. ער און ר' יואל אשר דעפינירן אז יונגע מיידלעך האבן נאכנישט אין הלכה דעם מושג פון א געוויסן סטאנדארט (לפי כבודה או כבוד אביהן), אפילו אויב בטבע וואלטן זיי עס געוואלט. דער רמב"ם לאזט אבער אביסל אפן וואס עס הייסט "דבר המספק להן" – עס מיינט נישט ממש נאר ברויט און וואסער זיי זאלן נישט אויסגיין פון הונגער (ווייל מען גיט דאך כסות ומדור אויך), נאר דעם מינימום נארמאלן געברויך וואס פעלט אויס זיי אויסצוהאלטן.

הלכה י"ב – דער תנאי פון הוצאת שטר כתובה און די מחלוקת וועגן מחילת הכתובה

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

אין הבנים יורשים כתובת אמם ולא הבנות ניזונות בתנאים אלו עד שיהיה שטר כתובה יוצא מתחת ידם. אבל אם אין שם שטר כתובה אין להם כלום, שמא מחלה אמם כתובתה. ואם אין דרכם לכתוב כתובה יש להם כפי התנאין.

2. פשוט'ער פשט

די זון ירש'ענען נישט כתובת אמם (כתובת בנין דכרין) און די טעכטער באקומען נישט קיין מזונות מכח די תנאי כתובה, סיידן זיי קענען ארויסווייזן דעם שטר כתובה. אויב עס איז נישטא קיין שטר כתובה (אין א פלאץ וואו מען שרייבט א כתובה), באקומען זיי גארנישט, ווייל מיר זענען חושש אז אפשר האט זייער מאמע מוחל געווען איר כתובה פאר'ן טאטן (און מיט דעם זענען בטל געווארן אלע תנאי כתובה). אבער אין א פלאץ וואו מען פירט זיך נישט צו שרייבן א כתובה (נאר מען פארלאזט זיך אויף דער תקנת חכמים), באקומען די זון און די טעכטער זייערע רעכטן לויט די תנאים אפילו אן א שטר.

3. חידושים און הסברים

* **די השגה פונעם ראב"ד און דער יסוד המחלוקת אין גדר "מחילת הכתובה":**

* **די קשיא:** ר' יואל אשר און ר' יצחק ברענגען די השגה פונעם ראב"ד וואס שרייבט אויפ'ן רמב"ם אז עס איז "הפלא ופלא": פארוואס זאל מזון הבנות זיין תלוי אין דער מאמע'ס מחילה אויף איר כתובה? וואס האט מזון הבנות צו טוהן מיט פירעון הכתובה?

* **שיטת הראב"ד (מחילה = פירעון):** ר' יצחק קלערט אויף דעם ראב"ד'ס שיטה: דער ראב"ד האלט אז וען א פרוי איז מוחל איר כתובה, איז דער טייטש דערפון נישט מער ווי "כאילו נפרעה הכתובה" (אזוי ווי דער מאן האט איר שוין אויסגעצאלט די מנה מאתים). ממילא, פונקט ווי וען די מאמע ווערט באצאלט איר כתובה שטערט עס בכלל נישט די מזונות פון די טעכטער (ווייל אנדערש ווי די אלמנה אליין וואס האט מזונות נאר כל זמן זי גבה'ט נישט איר כתובה, האבן די טעכטער מזונות ביז בגרות אדער אירוסין אן קיין שייכות צו דער מאמע'ס גביית הכתובה), אזוי אויך וועג די מאמע איז מוחל די כתובה, פארלירן נישט די טעכטער זייערע מזונות.

* **שיטת הרמב"ם (מחילה = עקירת השטר):** דער רמב"ם, דאקעגן, לערנט אז "מחילת הכתובה" מיינט אז זי מאכט בטל דעם גאנצן שטר כתובה – כאילו מען האט צעריסן דעם שטר און עס עקזיסטירט מער נישט קיין כתובה (ווי דער רמב"ם פסק'נט אויך אין פרק י"ז אז מוחלת כתובתה פארלירט אלע תנאי כתובה). וויבאלד די אלע תנאים (בנין דכרין און מזון הבנות) זענען תנאי כתובה וואס שטייען אינעם שטר, איז אזוי ווי דער שטר איז בטל, פאלן אוועק אלע תנאים וואס זענען אנגעהאנגען אין אים.

* **ר' יואל אשר'ס הערה אויף בנים (נדוניה/צאן ברזל):** ר' יואל אשר וויל צולייגן אז לויט'ן ראב"ד וואלט די זעלבע קשיא לכאורה געקענט זיין אויך אויף די זון וואס ירש'ענען נכסי צאן ברזל (נדוניה), אז די מאמע האט נאר מוחל געווען דעם עיקר כתובה. ר' יצחק ענטפערט אבער אז די נקודה דא איז נישט אויף וויפיל זי האט מוחל געווען, נאר וואס איז דער עצם טייטש פון מחילה (צי עס איז נאר ווי "נפרע" אדער עס עוקר'ט דעם שטר), און ביי מזון הבנות שרייט די קשיא אממערסטנס ווייל מזון הבנות האט בכלל נישט קיין שייכות מיט גביית הכתובה.

* **דעת המגיד משנה [דיגרעסיע: דער דרך פונעם מגיד משנה]:** ר' יצחק ברענגט אז דער מגיד משנה דא איז מסכים מיט'ן ראב"ד און שרייבט אז דעת רבינו איז "צריך עיון" לגבי מזון הבנות (ווייל בשלמא לגבי אירע אייגענע תנאי כתובה קען מען פארשטיין דעם רמב"ם, אבער מזון הבנות האט לכאורה גארנישט מיט איר כתובה). ר' יצחק מערקט אן א כלל אין לימוד המגיד משנה: אנדערש ווי אנדערע מפרשים, איז דער מגיד משנה נישט קיין "פארטייאישער" רמב"ם-פארטיידיגער ("נישט קיין רמב"ם חסיד אין דעם זין"), און אסאך מאל גייט ער מיט'ן רמב"ן, רשב"א און ראב"ד קעגן דעם רמב"ם.

* **וועג אין דרכם לכתוב כתובה:** ר' יואל אשר איז מסביר אז דער חשש פון "שמא מחלה" איז נאר וועג עס איז דא א ריעותא – אין

א פלאץ וואו יעדער שרייבט א כתובה און דא פעלט דער שטר. אבער וואו מען שרייבט סייווי נישט קיין שטר, איז נישטא קיין שום ריעותא, און די תנאים עקזיסטירן מדין תקנת חכמים.

הלכה י"ג — מצוה בשעת מיתתו לעקור תנאי כתובה און מתנת שכיב מרע

1. די וועריאציע פונעם רמב"ם

מי שציוה בשעת מיתתו לעקור אחד מתנאי כתובה, כגון שאמר אל יזונו בנותיו מנכסיו, או אל תזון אלמנתו, או אל יירשו בניו כתובת אמן, אין שומעין לו. נתן כל נכסיו במתנה לאחרים, הואיל ומתנת שכיב מרע אינה קונה אלא לאחר מיתה, הרי המתנה וחיוב הנכסים בתנאין אלו באין כאחד, לפיכך אלמנתו ובנותיו ניזונות מנכסיו, ובניו יורשין כתובת אמם שמתה בחיי בעלה.

2. פשוט'ער פשט

אויב א מאן באפעלט פאר זיין שטארבן (אלס שכיב מרע) מבטל צו זיין איינעם פון די תנאי כתובה — ווי צו זאגן אז זיינע טעכטער אדער זיין אלמנה זאלן נישט באקומען קיין מזונות פון זיינע נכסים, אדער אז זיינע זון זאלן נישט ירש'ענען כתובת בנין דכרין — פאלגט מען אים נישט. אפילו אויב ער גיט אוועק אלע זיינע נכסים אלס א מתנת שכיב מרע פאר אנדערע מענטשן (כדי עס זאל נישט בלייבן קיין געלט פאר די תנאי כתובה), העלפט עס נישט. וויבאלד א מתנת שכיב מרע גייט ערשט אריין אין קראפט נאכ'ן טויט, קומט אויס אז די מתנה און דער שעבוד הנכסים פאר די תנאי כתובה ווערן חל אין דער זעלבער מינוט (באין כאחד). ממילא גייען די תנאי כתובה פאראויס, און נאר וואס עס בלייבט איבער גייט פאר'ן מקבל מתנה.

3. חידושים און הסברים

* **פארוואס מען פאלגט נישט זיין צוואה (רישא):** ר' יואל אשר און ר' יצחק ערקלערן פארוואס דער מאן האט נישט קיין רעכט צו טוישן די תנאי כתובה בשעת מיתתו. הגם א מענטש קען געוועלטיגן זיינע נכסים פאר זיינע קינדער ווי ער וויל (ווי מען וועט זען אין דער קומענדיגער הלכה), איז אבער ביי תנאי כתובה אנדערש, ווייל דער חיוב איז שוין חל געווארן ווען ער האט חתונה געהאט. עס איז נישט פשט אז דער חיוב פאנגט זיך ערשט אן ווען ער שטארבט און ער קען עס יעצט אפשטעלן; ער איז שוין לאנג מחויב דערין. (אגב, ר' יואל אשר באמערקט אויפ'ן לשון הרמב"ם "אל יזונו בנותיו מנכסיו", אז אויב עס שטייט אין געזנז-פיסלעך איז עס נישט געמיינט אלס די פונקטליכע ווערטער וואס ער זאגט — ווייל ער וואלט געזאגט "בנותי מנכסי" — נאר עס איז בלויז צו מאכן קלארער די זאך).

* **דער חידוש פון מתנת שכיב מרע (סיפא):** ר' יואל אשר שטעלט ארויס דעם חידוש פון דער צווייטער העלפט פון דער הלכה. מען וואלט געקענט מיינען אז אויב ער גיט אוועק אלע נכסים במתנה, איז דאך פשוט נישטא מער קיין געלט אין זיין אקאונט פון וואו צו נעמען פאר דער כתובה! אויף דעם ענטפערט דער רמב"ם אז ווען א שכיב מרע גיט א מתנה, מיינט ער נישט אז דער קנין זאל שוין חל זיין בחייו, ווייל ער האט מורא אז אפשר וועט ער געזונט ווערן און ער וויל נישט בלייבן אן געלט. ער וויל בלויז אריינשפרינגען אינעם ירושה-פראצעס אז די מתנה זאל חל ווערן ווען ער שטארבט. ממילא, אין דער מינוט וואס ער שטארבט, קומען ביידע חלות'ן — די מתנה און דער חיוב נכסים פון די תנאי כתובה — אינאיינעם ("באין כאחד"). מען קען נישט זאגן אז די מתנה איז געווען קודם און דער מקבל מתנה האט שוין צוגענומען דאס געלט איידער דער חיוב כתובה איז געקומען, נאר ביידע געשען צוזאמען, און דער חיוב כתובה גייט פאראויס.

* **די מחלוקת הראב"ד און דער מגיד משנה:** ר' יצחק ברענגט ארויס אז דער ראב"ד איז שטארק חולק אויפ'ן רמב"ם אין דעם דין (דער ראב"ד האלט אז א מתנת שכיב מרע איז יא עפעס ווערט דא, און ער מאכט חילוקים צווישן מזונות אלמנה, מזוני הבנות, וכו'). דער ראב"ד שרייבט א שארפן לשון קעגן דעם רמב"ם: "ומי שיש לו לב יבין ואל תטעה באסיפותיו" (פארלאז זיך נישט אויף דעם רמב"ם'ס ליקוט, ווייל ווער עס האט שכל – "לב" – און לערנט די גמרא ווועט זען אז ס'איז נישט ריכטיג), און ער לייגט צו אז עס זענען דא אסאך מפורש'ע ראיות פון ש"ס קעגן דעם רמב"ם "שאין פנאי לקבצם" (ער האט נישט קיין צייט זיי צוזאמענצושטעלן). אויף דעם קומט דער מגיד משנה און ענטפערט צוריק מיט דעם זעלבן מטבע לשון: "מי שיש לו לב אל יסמוך על השגותיו".

* **[דיגרעסיע: דער היסטאריישער הינטערגרונט און סגנון פון דעם ראב"ד'ס השגות]:**

* **די השפעה פון די השגות:** ר' יואל אשר מערקט אן אז מען טאר נישט אנקוקן דעם ראב"ד ווי א שפעטערדיגער חכם וואס קומט אריין אן דרך ארץ און האקט אויפ'ן רמב"ם. דער ראב"ד איז געווען א בן דורו פונעם רמב"ם און אפילו עלטער פון אים, און ער איז געווען דער גדול הדור אין זיין געגנט אין אייראפע. דער עצם פאקט אז דער ראב"ד האט געמומען דעם רמב"ם ערנסט און געשריבן הערות אויף זיין ספר, האט געגעבן פאר'ן רמב"ם א געוואלדיגע הסכמה אין אייראפע — ענליך צו די הגהות הרמ"א וואס האבן געמאכט אז דער שלחן ערוך זאל אנגענומען ווערן ביי אשכנזים (און ער פארגלייכט עס אויך צו די הערות פונעם חזון איש אויפ'ן ספר פון ר' יעקב קאמענעצקי). וויבאלד ער איז געווען אזוי גרויס, האט ער זיך געקענט ערלויבן אביסל צו "ציפן" דעם רמב"ם.

* **דער ציל פונעם ראב"ד:** ר' יצחק לייגט פאר אביסל אן אנדערן קוקווינקל: אין דעם ראב"ד'ס אייגענעם בית המדרש און געגנט (ווי די חכמי לוניל וואס האבן געשריבן שאלות צום רמב"ם, און טיילמאל ממש געברענגט פונעם ראב"ד'ס השגות) איז שוין געווען א גרויסע התפעלות און הערצה צום רמב"ם'ס משנה תורה. דער ראב"ד, הגם ער איז אויך נתפעל געווארן, האט געשריבן זיינע שארפע השגות כדי אביסל אראפצונעמען פון יענער התפעלות און ווייזן אז מען קען לערנען גמרא בעסער ווי דער רמב"ם.

* **דער סגנון פון לערנען:** ר' יואל אשר ווייזט אן אז דער רמב"ם אליין האט אויך געוואוסט וויאזוי צו שרייבן שארף קעגן אנדערע שיטות (למשל וועו ער שרייבט אין הלכות כתובות קעגן איינעם פון די גאונים/אחרונים), אבער דער רמב"ם האט עס געטוהן מיט א זייער שיינער און איידעלער שפראך, וואס דער ראב"ד האט נישט געניצט. ר' יצחק האלט אז די איינטיילונג צווישן א "ספרדישן" דיפלאמאטישן סטיל און אן "אשכנזישן" שארפן סטיל איז אנאכראניסטיש (דער רמב"ם איז נישט געווען קיין ספרדי און דער ראב"ד נישט קיין אשכנזי אין דעם היינטיגן זין), און ער אליין גלייכט דוקא דעם ראב"ד'ס און דעם מגיד משנה'ס דירעקטן און שארפן אופן פון לערנען תורה ("אזוי דארף מען לערנען").

תמלול מלא

רמב"ם הלכות אישות – פרק י"ט

הקדמה צו פרק י"ט: כתובת בנין דכרין און מזונות הבנות

ר' יצחק: [[#1]] יא.

ר' יואל אשר: היינט איז פרק י"ט, דער ניינצנטער פרק פון הלכות אישות, ספר נשים פון דעם רמב"ם, און ס'האלט אינמיטן הלכות כתובה. שוין, די כתובה וואס דער רמב"ם האט אונז אויסגערעכנט פריער האט פארשידענע חלקים. יעצט גייען מיר רעדן, אין דעם פרק רעדט מען וועגן צוויי חלקים פון דער כתובה וואס זענען נוגע פאר די קינדער פון דער פרוי וואס ער האט יעצט חתונה מיט: אז אויב זי וועט האבן זכרים זאלן די זכרים ירש'ענען, און אויב זי וועט האבן נקבות זאלן די נקבות אויכעט זיין בביתו און מתפרנס זיין מנכסיו ווילאנג זיי זענען מיידלעך –

ר' יצחק: ביז זיי האבן חתונה. אין אנדערע ווערטער, ס'גייט דא על הסדר אביסל, רייט? מ'האט געלערנט בעיסיקלי וועגן ירש'ענען די כתובה. ניין, מ'האט שוין לאנג געלערנט וועגן דעם, יא. רייט. מ'זאגט, אן איד שטארבט למשל – די אלע הלכות זענען נאר נוגע וועו מ'שטארבט, ענייוועיז – און מ'האט געלערנט וועגן... אוודאי נאר פאר א לעבעדיגן מענטש.

ר' יואל אשר: פאר די לעבעדיגע מענטשן איז דאס נוגע.

ר' יצחק: אונז האבן געלערנט... יא, וויל איך זאגן, וועו ס'איז דא א גט איז נישטא די אלע הלכות. רייט. מ'האט געלערנט וועו מ'באקומט די עיקר כתובה, וואס איז אויב ס'איז נישטא געווג געלט – זייער אסאך הלכות, יעדעס מאל דארף מען וויסן וואס געשעט אז ס'איז נישטא געווג געלט פאר יעדן, אויב ס'איז דא צוויי כתובות אדער א חוב אוו א כתובה, אוו אזוי וויייטער. מ'האט געלערנט נאכדעם, חוץ פון דער כתובה, נאכדעם וואס דער מענטש איז געשטארבן –

ר' יואל אשר: איז דא א דין פון דער אלמנה –

ר' יצחק: זי איז מתפרנס מנכסיו.

ר' יואל אשר: ס'איז געווען פארשידענע... דאס איז דער פריערדיגער פרק. פארשידענע סכסוכים צווישן איר מיט די יורשים. יעצט גייען מיר לערנען וועגן אירע קינדער.

ר' יצחק: סאו, חוץ פון דעם איז דא א הלכה אז די קינדער פון זיין וויב ירש'ענען איר כתובה –

ר' יואל אשר: שטימט? די זון, די זון ירש'ענען איר כתובה. דאס איז א דין אין כתובה. נאכדעם איז דא אן אנדערער דין וואס איז נישט קיין דין אין כתובה, גייט אונז דער רמב"ם זאגן אז ס'איז אן עקסטערער דין, אז די טעכטער –

ר' יצחק: וואס מיינסטו ס'איז נישט קיין דין אין דער כתובה? די אלע זאכן זענען תנאי כתובה. יא, אז די טעכטער קומט אויך פון נכסיו. די טעכטער, און די צוויי הלכות גייען צוזאמען. פארוואס גייען זיי צוזאמען? וויייל זיי האבן אסאך שייכות, וויייל אונז גייען זען פארשידענע הלכות וואס געשעט וועו... דאס הייסט, מ'האט שוין געענדיגט מיט דער עיקר כתובה. ניין, מ'האט נישט געענדיגט מיט דער עיקר כתובה, סארי. יעצט רעדט מען אז דער מענטש איז געשטארבן, די מאמע איז אויך געשטארבן, רייט? רייט. סאו, איז די שאלה צי די קינדער באקומען די כתובה.

דאס הייסט, לאמיר זאגן קלארער: דער ערשטער תנאי וואס מיר גייען לערנען דא איז אז די כתובה באקומט א פרוי אפילו וועו זי איז טויט. דאס איז כאילו דער חידוש – אירע יורשים. דו וואלסט געמיינט אז זי איז געשטארבן, נישטא? ניין, אירע קינדער באקומען די כתובה. וואס הייסט זיי באקומען די כתובה? זיי זענען דאך ענייוועיז יורשים פון דעם טאטן! ניין, זיי באקומען עקסטער די כתובה חוץ פון זייער ירושה.

יעצט, ס'איז דא נאך א זאך: וועו א מענטש שטארבט האט ער דאך א חיוב – זיין וויב איז דאך נישטא יעצט אין דער מעשה, אבער ער האט דאך אויך דעם חיוב אז זיינע טעכטער, אדער אירע טעכטער טעקניקלי, אירע טעכטער זענען נתפרנסות מנכסיו אויכעט. און אסאך מאל מאכט זיך א סתירה צווישן די צוויי זאכן: אויב ס'בלייבט נישט גענוג געלט סיי צו צאלן א כתובה פאר די – נישט פאר דער מאמען, פאר די קינדער פון דער מאמען וואס איז נישטא – און סיי צו מפרנס זיין די בנות, איז דא פארשידענע וויכוחים צווישן די יונגלעך און די מיידלעך וועו ס'זאל נעמען ערשט דאס געלט. וועגן דעם איז די דריטע האלב פון דעם פרק.

סאו וועגן דעם, דער פרק איז אויך זייער גוט:

1. קודם באשרייבט ער דעם עיקר דין פון דעם וואס הייסט כתובת בנין דכרין, אז אירע קינדער ירש'ענען איר כתובה, און אין דעם אפאר פרטים.

2. נאכדעם זאגט מען דעם עיקר דין פון מזונות הבנות.

3. נאכדעם דערמאנט מען פארשידענע, נאך אפאר פרטים וואס זענען נוגע צו ביידע פון זיי צוזאמען, וואס זענען ביידע אן ענליכע

זאך וואס געשעט וועט די עלטערן זענען געשטארבן, און נאכדעם פארשידענע קאנפליקטן וואס איז דא אין דעם אליין – ס'איז נישטא געגנג פאר אלעם, וועט גייט קודם, וכדומה. רייט.

הלכה א': דער עיקר דין פון כתובת בנין דכרין

ר' יואל אשר: [[#2]] שוין, זאגט דער רמב"ם: **מתנאי כתובה** – תנאי כתובה טייטשט פון די הלכות וואס קומט מיט א כתובה, גראדע שרייבט מען עס אויך אריין אין דער כתובה, איז וואס די חכמים האבן מתקן געווען – **שיהיו בניו הזכרים**. איך וויל זיך אפשטעלן אויף דעם ווארט "בניו". בניו וואס ער האט געהאט פון איר, אבער ס'איז נישט נאר אירע זון, ס'איז זון וואס זי האט געהאט מיט אים. ס'איז נישטא דער זעלבער דין אויב זי האט נישט געהאט קיין קינדער למשל פון דעם מאן, אבער זי האט קינדער פון פארדעם. יא.

ר' יצחק: דאס איז דער פשט "בניו". ליין די גאנצע סענטענס וועסטו זען אז ס'מאכט סענס: **שיהיו בניו הזכרים יורשים כתובת אמם**. פארשטייסט?

ר' יואל אשר: אז זיינע **בניו הזכרים** וואס ער האט געהאט מיט דער מאמען, מיט דער פרוי, זאלן ירש'ענען **כתובת אמם**, די כתובה פון דער מאמען, טייטשט די מנה מאתים, **ונדוניתה שהכניסה בתורת נכסי צאן ברזל**, די נדוניה, די נכסים וואס זי האט אריינגעברענגט צו דער חתונה בתורת נכסי צאן ברזל, וואו דער מאן נעמט דערויף אחריות.

ר' יצחק: אוהו.

נכסי צאן ברזל אנטקעגן נכסי מלוג

ר' יואל אשר: דוקא צאן ברזל, נישט מלוג, זעט דא אויס.

ר' יצחק: פשט דערפון וואס? זיי האבן געלערנט נכסי מלוג איז ברשותה.

ר' יואל אשר: אה, נכסי מלוג איז בכלל ברשותה.

ר' יצחק: מ'קען עס נישט גיין צו ירש'ענען, ס'איז נישטא וואס צו ירש'ענען, ס'איז אירס.

ר' יואל אשר: ס'איז נישטא וואס צו ירש'ענען – קען ער ירש'ענען איר בתורת איר ירושה, רייט. אוודאי איר ירושה.

ר' יצחק: די נכסי צאן ברזל מיינט.

ר' יואל אשר: נכסי צאן ברזל איז פשט אז ס'איז ברשות הבעל, אבער דאס גייט נישט אריין צו דער רעגולער ירושה פאט פון אלע ירושות, נאר דאס האט אן עקסטערן דין אז אירע זון ירש'ענען דאס. **ואחר כך חולקין שאר הירושה עם אחיהם בשוה.** נאכדעם צוטיילט מען דאס איבריגע פון דער ירושה – וויפיל ס'איז געבליבן פון דעם מאנ'ס נכסים נאכדעם וואס מ'האט אראפגערעכנט די כתובת אמם און די נדוניה – צוטיילט מען צווישן אלע ברידער, אזוי ווי די רעגולער דיני ירושה וואס מ'צוטיילט צווישן אלע ברידער בשוה. יא, אבער ס'זעט יא אויס אז כתובת אמם איז בניו הזכרים; וועט ס'איז נאר אירע קינדער ירש'ענען זיי נישט די כתובה?

ר' יצחק: נישט, אוודאי נישט. **בניו יורשים כתובת אמם.** די גאנצע ריזן לאמיר געדענקען, די גמרא זאגט פארוואס בניו וואס ער האט געהאט מיט איר.

ר' יואל אשר: יא.

דער טעם התקנה פון כתובת בנין דכרין און דער מנהג בזמן הזה

ר' יצחק: פארוואס איז בכלל דא די תקנה פון כתובת בנין דכרין, געדענקסט פארוואס? האט די גמרא געזאגט: **אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מפני מה התקינו כתובת בנין דכרין כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו.** וואס איז טייטש?

ר' יואל אשר: אזוי ווי געווענליך ירש'ענען נאר די זון, דער דין ירושה איז דאך אז די זון ירש'ענען, יא, אבער חכמים האבן דאך געווואלט אז די טעכטער זאלן אויך באקומען, האבן זיי דאס געמאכט באופן זה.

ר' יצחק: וועלכע טעכטער? דער טייטש פון דעם מיין איך איז, אז געווענליך אזוי איז געווען בזמנם: דער סדר איז געווען אז וועט א יונגל האט חתונה געהאט, האט דער טאטע אים צוגעשטעלט אריינצוגיין צו דער חתונה, האט אים געגעבן געלט. וועט א מיידל האט חתונה געהאט, דער חתן דארף דאך צאלן, ער צאלט דאך כתובה.

ר' יואל אשר: איז דאס נדוניה, דאס איז נישט אויף דער ירושת כתובת אמם. אה, אויף נדוניה! אז זי זאל באקומען אסאך נדוניה, דער טאטע זאל וויסן אז צום סוף גייט עס אנקומען צו זיינע אייניקלעך.

ר' יצחק: זייער גוט, זייער גוט. איך גיי נאכאמאל מסביר זיין, אבער אזוי שטייט אין גמרא: אז וויבאלד ס'איז געווען א פראבלעם אמאל אז טאטעס פלעגן אויפצאלן פאר די זון זייער חתונה, צוגעבן פאר אים – פארוואס? אזוי ווי דו זאגסט, וויל ער וווייסט אז ער גייט עס ירש'ענען, ס'בלייבט ביי אים ביי זיין משפחה; פאר טעכטער פלעגט מען געבן וווייניגער, וויל טעכטער גייט דאך איבער צו אים. האבן די חכמים געמאכט א תקנה אז די כתובה בלייבט ביי אירע קינדער.

און פארדעם זאגט דער מגיד משנה אין א': פון דעם איז קלאר וואס דער רמב"ם האט געזאגט אז כתובת בנין דכרין אינקלודט נישט נאר די כתובה אליין – וואס דאס איז דאך נישטא וואס מוסיף צו זיין, ס'האט נישט צו טוהן מיט וואס דער טאטע גיט – נאר ס'אינקלודט אויך די נדוניה. וויל די נדוניה איז געווענליך אזוי ווי אונז רופן נדן, נדוניה איז וואס דער טאטע פון דער וויב גיט, און די חכמים האבן געזאגט אז כדי מעודד צו זיין דעם טאטן ער זאל געבן אסאך, האבן זיי געמאכט די תקנה פון כתובת בנין דכרין.

וועגן דעם ברענגט ער דא פון אונטן אז דער רמ"א זאגט אז היינט פירט מען זיך נישט צו געבן כתובת בנין דכרין. פארוואס? וויל היינט איז בכלל נישטא דער מנהג אז מ'גיט וווייניגער פאר

טעכטער. ס'הייסט, ס'איז נישט קיין זאך וואס דארף בכלל די הילף. למעשה, היינט ממש איז אויך אויף דעם דא שינויים, באט דער אלטער אידישער מנהג אין די צייטן פון די אחרונים איז געווען אלעמאל אז טאטעס פלעגן צאלן זייער אסאך פאר זייערע טעכטער – אסאך נדן, וואס דאס איז דאך סתם נדוניה, יא – און וויניגער פאר די זון. סאו, נישט שייך די גאנצע תקנה. סאו למעשה ביי דער ירושה, איך האב קיינמאל נישט געהערט איינער מאכט דעם חשבון ביי דער ירושה. איך מיין אז דער מנהג איז טאקע אזוי ווי דער רמ"א אז מ'פירט זיך נישט מיט דער הלכה.

גדר הירושה און די שאלה ביי מכירת כתובה

ר' יואל אשר: אה. סאו ס'טייטשט אזוי: אונז האבן געזעדט וועגן נכסי מלוג. למשל נכסי מלוג, אירע קינדער ירש'ענען אפילו אויב זיי זענען נישט די קינדער פון דעם טאטן.

ר' יצחק: יא, נכסי מלוג איז אירס.

ר' יואל אשר: אבער נכסי צאן ברזל, היות אז דער טאטע האט דאך יא דערין א זכות, וואלט ווען געקענט גיין די הלכה אז דעם טאטנ'ס יורשים ירש'ענען עס. האבן די חכמים געמאכט א נייע תקנה אז נישט אלע יורשים ירש'ענען עס איוועז, נאר אירע קינדער ירש'ענען עס. פון אים אדער פון איר? ס'טייטשט אזוי ווי זיי האבן עס מתקן געווען אז ס'בלייבט אירס? אקעי.

ר' יצחק: דארף מען זען שפעטער. ניין, פון אים, ווייל ס'בלייבט פארט פון זיין ירושה.

ר' יואל אשר: מ'וועט זען די נעקסטע הלכה.

ר' יצחק: רייט. ענייוועז, דאס איז די נקודה. פארדעם איז וויכטיג: כתובה ונדוניה, ס'הייסט דער רמב"ם האט געלערנט אינעם, האט ער געזאגט אז רוב מאל וועז מ'זאגט כתובה אינקלודט עס נישט נדוניה –

ר' יואל אשר: דא אינקלודט עס יא. סאו דאס מיינט אז ס'איז דוקא באופן אז דער –

ר' יצחק: מאן איז געשטארבן פאר דער ווייב.

ר' יואל אשר: פארקערט! נאכאמאל: די מאמע איז געשטארבן פאר דעם טאטן, און דאס וואס מ'זאגט אז כתובה איז נאר דא וועז דער מאן שטארבט און די פרוי לעבט נאך, איז נישט עקזעקט. אייביג איז דא כתובה, אויב איז דא קינדער.

ר' יצחק: טאקע אזוי. אויב ס'איז דא קינדער – דאס הייסט, אזוי ווי דו זאגסט, מ'האט געלערנט למשל וועז זי פארקויפט די כתובה אז אויב זי וועט שטארבן בחייו וועט נישט זיין קיין כתובה –

ר' יואל אשר: אמת, אבער באופן אז ס'איז נישטא קיין קינדער.

ר' יצחק: איך ווייס נישט, אויב זי פארקויפט איר כתובה למשל, ווייס איך נישט אויב דער קונה באקומט אויך די כתובת בנין דכרין – ער איז נישט קיין זון, ער איז נאר א קונה.

ר' יואל אשר: שוין, רייט, דאס וועט ער שפעטער אפשר ברענגען דא.

ר' יצחק: רייט, איך טראכט אפשר דאס וואס עס שטייט. לכאורה, די גאנצע הלכה איז נישט נוהג בזמן הזה למעשה. שוין, וואס וועלן מיר טוהן? מ'דארף עס לערנען ענייוועז תורת... יא. איך זע אז ער ברענגט אז שוין בזמן הגאונים, שוין א לאנגע צייט וואס איז געווען גאונים וואס מען זאגט אז עס פירט זיך נישט די תקנה. אקעי. על כל פנים, דאס איז די הלכה, און דער רמב"ם איז מסביר **כיצד**, מ'זאל פארשטיין קלאר וואס עס מיינט.

הלכה ב': דער משל וויאזוי כתובת בנין דכרין ארבעט

ר' יואל אשר: וויאזוי ארבעט דאס אז קודם באקומען די קינדער און נאכדעם צוטיילט מען נאכאמאל די ירושה מיט אלע קינדער בשוה. [[#3]] זאגט דער רמב"ם אזוי: **נשא אשה**, ער האט חתונה געהאט מיט א פרוי, און די כתובה צוזאמען מיט דער נדוניה איז געווען **אלף** – לאמיר זאגן די נדוניה איז געווען אכט הונדערט און כתובה איז אייביג מאתים – **וילדה בן**, זי האט געבוירן א קינד, **ומתה בחייו**, די פרוי איז געשטארבן בחייו, שוין. **ואחר כך נשא אשה אחרת**, שפעטער האט ער חתונה געהאט מיט אן אשה אחרת, און פאר איר האט ער געמאכט **כתובתה ונדוניתה מאתים**. וואס מיינט צו זאגן אז זי האט נישט אריינגעברענגט קיין סך נדוניה, ממש –

ר' יצחק: אסאך נדוניה, דו זוכסט פראבלעמס מיט די משלים!

ר' יואל אשר: רייט, רייט, רייט. **והולידה בן** –

ר' יצחק: די צווייטע פרוי איז געווען א זיווג שני, זי איז געווען אן אלמנה, זי האט געהאט נאר א מנה כתובה און א...

ר' יואל אשר: אה, קען זיין. **והולידה בן** –

ר' יצחק: ממילא איך האב א ראיה...

די דוגמא פונעם רמב"ם ("כיצד")

ר' יצחק: אקעי. על כל פנים, דאס איז די הלכה, און דער רמב"ם איז מסביר: **"כיצד"**, ער גיט א... מ'זאל פארשטיין קלאר וואס ער מיינט.

ר' יואל אשר: וויאזוי ארבעט דאס אז קודם באקומען די קינדער און נאכדעם צעטיילט מען נאכאמאל די ירושה מיט אלע קינדער בשוה? זאגט דער רמב"ם אזוי: **"נשא אשה"**, ער האט חתונה געהאט מיט א פרוי, און די כתובה צוזאמען מיט דער נדוניה איז געווען **"אלף"**. לאמיר זאגן, די נדוניה איז געווען אכט הונדערט, און כתובה איז אייביג מאתים. **"וילדה בן"**, זי האט געבוירן א קינד, **"ומתה בחייו"**, די פרוי איז געשטארבן בחייו. שוין. **"ואחר כך נשא אשה אחרת"**, שפעטער האט ער חתונה געהאט מיט אשה אחרת, און פאר איר האט ער געמאכט **"כתובתה ונדוניתה מאתים"**. וואס מיינט צו זאגן, אז זי האט נישט אריינגעברענגט קיין סאך נדוניה?

ר' יצחק: וואס איז א חילוק? דו זוכסט פראבלעמס אין די משל'ס.

ר' יואל אשר: רייט, רייט. **"והולידה בן"**...

ר' יצחק: די צווייטע פרוי איז געווען א זיווג שני, ס'איז געווען אן אלמנה, זי האט געהאט נאר אן אלמנה כתובה און א...

ר' יואל אשר: קען זיין. **"והולידה בן"**, **"ומתה בחייו"**.

ר' יצחק: אונזער מנהג איז אלעמאל אריינצושרייבן אין דער כתובה ס'איז אויך כתובה ונדוניה, יא? מ'זאגט אז **"וקיבל עליו"** דער חתן צוויי הונדערט זקוקים.

ר' יואל אשר: א טאטעל.

ר' יצחק: וואטעוועך. אזוי גייט עס.

ר' יואל אשר: אקעי. יא. שוין, די צווייטע ווייב איז אויך געשטארבן, זי האט געהאט א קינד און געשטארבן בחייו. **"ואחר כך מת הוא"**,

ר' יצחק: נאכדעם איז דער טאטע געשטארבן. זי איז געשטארבן, יא, די צווייטע ווייב.

ר' יואל אשר: יא. נאכדעם איז געשטארבן דער טאטע, ער האט איבערגעלאזט א קינד פון דער ערשטער און פון דער צווייטער, כ'מיין פון ביידע ווייבער, און ער האט איבערגעלאזט צוויי טויזנט... **"והניח אלפיים"**, צוויי טויזנט. איז יעצט טוט מען אזוי: דער ערשטער ווייב'ס כתובה פלאס נדוניה איז געווען אלף. סאו ער ירש'נט, דאס איז די ערשטע זאך, **"בנו מן הראשונה"**, ער האט חתונה געהאט מיט איר פריער, איז ער געווארן משועבד פאר איר, ירש'נט דאס קינד **"אלף שבכתובת אמו"**.

ר' יצחק: און דער צווייטער זוהן?

ר' יואל אשר: דאס צווייטע קינד קומט און נעמט אויך זיין כתובה. ס'זעט אויס אז מ'צעטיילט די כתובה נאך פאר מ'צעטיילט די אנדערע ירושות.

ר' יצחק: ניין, דאס איז די הלכה דא.

ר' יואל אשר: כ'זאג אז נישט נאר אינעם חשבון, נאר מ'צעטיילט עס קודם. מ'מאכט עס... גרינגער צו מאכן, כ'וויס נישט. מ'נעמט קודם אראפ די כתובה פון דער פיקטשער, און נאכדעם קען מען גרינגער דיעלן מיט דעם שוה. רייט, נאכדעם דער צווייטער זוהן נעמט די **"מאתים שבכתובת אמו"**, פון זיין מאמע'ס כתובה. און יעצט וואטעוועך איז געבליבן יעצט, ס'איז געבליבן אכט הונדערט. די אכט הונדערט צעטיילט מען אין האלב. קומט אויס, **"והשאר יורשין אותו בשוה, נמצא"**, קומט אויס, **"ביד בן הראשונה אלף וארבע מאות"**, דאס ערשטע קינד גייט האבן 1400, ווייל די טויזנט וואס ער האט גע'ירש'נט פלאס די פיר הונדערט וואס איז געווען האלב פון דער איבריגער ירושה, און **"ביד בן השניה שש מאות"**, דאס טייטש די צוויי הונדערט פון דער כתובה מיט פיר הונדערט פון דער ירושה... יא.

שמועס: דער יסוד החידוש אינעם סדר החלוקה

ר' יואל אשר: וואס איז דער חידוש דא? מ'וואלט ווען געקענט לערנען אנדערש.

ר' יצחק: ניין, ער איז מסביר וואס ער מיינט.

ר' יואל אשר: וויאזוי מ'טוט עס,

ר' יצחק: יא. וואס טייטש אז ער ירש'נט די כתובות? ס'איז דאך אביסל קאמפליצירט. ער גיט א דוגמא. זייער קלאר. דאס הייסט, אין אנדערע ווערטער, אויב מ'צעטיילט די ירושה כדבעי וכדבעי, וואלט יעדער איינער באקומען טויזנט, רייט? רייט. אויב מ'וואלט צעטיילט נאר די כתובות, וואטעוועך,

ר' יואל אשר: כ'וויס נישט. סאו בעיסיקלי וואס ער וויל זאגן אז ס'זענען אזוי ווי צוויי דינים,

ר' יצחק: די כתובה איז אן עקסטערער דין,

ר' יואל אשר: מ'נעמט אראפ די כתובה פון דער ירושה. מ'וואלט געקענט טראכטן אז ס'צעטיילט זיך האלב און האלב, וועט ער ענייוועי ווערן געקאווערט מיט זיין טויזנט, אבער מ'גייט נישט אזוי. די טויזנט איז נישט א חשבון פון דער ירושה.

ר' יצחק: דאס איז דער חידוש, רייט.

ר' יואל אשר: דער ערשטער טויזנט איז נישט א חשבון פון דער ירושה.

ר' יצחק: מ'קען אויך זאגן פארקערט: קודם זאל מען צעטיילן, און נאכדעם פון יעדן איינעם זאל מען נעמען האלב פון דער כתובה. ווייסט, מ'קען טראכטן אנדערע וועגן. דער רמב"ם לייגט אראפ דעם סדר, דאס איז זייער קלאר. קודם גיט מען די כתובות, נאכדעם וואס ס'בלייבט איבער, צעטיילט זיך נארמאל אויפ'ן סדר הירושה. שור. וועג נאר פון דעם קומט אויס אויך

ר' יואל אשר: א הלכה וואס מ'רעדט ווייטער.

הלכה ג': דער תנאי פון "מותר דינר"

ר' יואל אשר: אין דער הלכה איז דא אן אינטערעסאנטע קאנדישאן, א תנאי אין דעם. זאגט דער רמב"ם: **"במה דברים אמורים"**, אז מ'צעטיילט דעם וועג וואס מ'האט יעצט געזאגט, קודם די כתובה און נאכדעם נעמט מען זיך צו דער ירושה, איז וועג ס'איז געבליבן עקסטערע ירושה אויסער די כתובות: **"בשהניח יתר על כדי שתי הכתובות"**, ס'איז געבליבן עפעס, אפילו א קלייניגקייט, **"דינר אחד או יתר"**, לכל הפחות א נארמאלע מטבע אדער מער. **"כדי שיחלקו השאר בשוה"**, אז ס'זאל נאך שייך זיין דער דין פון צעטיילן די ירושה בשוה.

"אבל אם לא הניח יתר דינר", אויב אלעס וואס ער האט איבערגעלאזט איז נאר די כתובות, אדער צו ווייניג, יא, און ס'איז נישט געבליבן קיין עקסטערע געלט פאר ירושה, איז דעמאלטס איז אנדערש די הלכה. ער גייט שוין זאגן פארוואס דעמאלטס טוט מען אנדערש. **"חולקין הכל בשוה"**, צעטיילט מען דאס גאנצע געלט, מ'פארגעסט פון די כתובות, מ'צעטיילט עס נאר בתורת ירושה, יעדער איינער באקומט איוועג. און אזוי צעטיילט מען עס.

דער רמב"ם איז מסביר פארוואס? וואס איז פשט פון דעם? זאגט דער רמב"ם אזוי: **"שאם יירשו אלו כתובת אמם ואלו כתובת אמם"**, אויב וואלט מען וועג געבליבן ווייטער מיט דער הלכה וואס מ'האט געלערנט, למשל דער טאטע האט נאר איבערגעלאזט

1200, יא, און ס'איז געווען טויזנט א כתובה, און נאכדעם א כתובה פון צוויי הונדערט, און מ'האט אלעס צעטיילט, ס'איז מער נישט געבליבן. און זיי ירש'ענען כתובת אמם, **"ולא יישאר דינר לחלוק אותו בין היורשים"**, וואלט נישט איבערגעבליבן נאך עקסטערע געלט צו מאכן די חלוקת הירושה, וואס וואלט וועז געשען איז, **"נמצא"**, וואלט אויסגעקומען, **"תנאי זה"**, דער תנאי כתובה, די תקנת חכמים אז די זון ירש'ענען די כתובה און נדוניה, וואלט **"מבטל"** געווען די הלכה פון **"חילוק ירושה בין הבנים בשוה, שהוא מן התורה"**.

ס'איז דאך דא א דין מן התורה, דער רעגולערער דין ביי אלע טאטעס, וועז מ'ווייסט נישט גארנישט וועגן כתובה, דער דין, אז וועז א מענטש שטארבט צעטיילט מען די ירושה שוה בשוה. און דער דין איז אסאך א שטערקערער און א פריערדיגערער דין ווי דער דין כתובה. דאס איז א דין מן התורה, זאגט ער דא, דאס איז וויאזוי די תורה האט געוואלט אז די ירושה פון א מענטש זאל ווערן צעטיילט. סאו וועז די כתובה איז זייער א חשוב'ע זאך, אבער אין א פאל וועז די כתובה גייט מאכן אז ס'זאל נישט זיין קיין אנדערע ירושה, דעמאלטס איז מען מבטל די כתובה און מ'צעטיילט די ירושה אזוי ווי אייביג.

שמועס: דער מהות פון ירושה דאורייתא – מער ווי א דין ממון

ר' יצחק: איך מיין אז דאס האט צו טוהן מיט... מיר האבן געלערנט, דער רמב"ם למשל האט געזאגט אז אויף ירושה קען מען נישט מאכן קיין תנאי, ווייל ס'שטייט א פסוק **"חקת משפט"**, איך געדענק אז דער רמב"ם האט געמאכט זיין אייגענע דרשה, קיינער האט נישט געוואוסט וואו ס'שטייט. ירושה, די איידיע פון ירושה דאורייתא איז עפעס גאר א וויכטיגע זאך, ס'קען זיין אז ס'איז א סימבאלישע זאך אויכעט. א מענטש שטארבט, דארפן זיינע אלע קינדער ירש'ענען שוה בשוה – אקעי, א בכור פי שנים, אבער בעצם אלע קינדער דארפן ירש'ענען. מ'קען זיך שפילן מיט דעם. לכאורה מ'קען צולייגן, פיקסן פאר ריזענס, אבער מ'קען ס'נישט מבטל זיין, מ'קען ס'נישט מאכן אויס קינדער. איך מיין אז ס'שטייט למשל אינעם רמ"א אין שולחן ערוך אין הלכות ירושה, אז א מענטש מעג מאכן מחיים פארשידענע תנאים אין דער ירושה, אבער די הלכה שטייט אז מ'זאל איבערלאזן אלעמאל עפעס אביסל כדי מ'זאל ס'צעטיילן כדין תורה. ס'איז דא עפעס אן ענין אז ס'זאל געשען די ירושה. זעט אויס אז חכמים האבן אויך אזוי געמאכט זייער תקנה.

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט פארוואס, ווייל ס'איז דאך נישט קיין מצוה, ס'איז דאך א דין ממון. וועז ער זאגט **"שהוא מן התורה"**,

ר' יצחק: מיינט ער ס'איז דא א מצוה? ס'איז דא אין דעם מער ווי א ממון, ווייל אויב ס'איז געווען ממון וואלט מען קענען מאכן א תנאי.

ר' יואל אשר: דאס איז פשט, דער רמב"ם זאגט אז ס'איז נישט קיין דבר שבממון, ס'איז תקנת הקהילה. ס'איז דא אין דעם נאך אן ענין אזוי ווי, איך ווייס נישט וואס ס'הייסט א מצוה, אבער ס'איז דא א געוויסע זאך.

לכאורה וואלט מען נאך אלץ געקענט מאכן אזא זאך: זיי וואלטן געקענט מאכן זיכער אז ס'בלייבט איבער ירושה, אנשטאט טויזנט זאל ער נעמען ניין הונדערט, און אנשטאט זיין צוויי הונדערט זאל ער נעמען 170, און נאכדעם אז ס'זאל נאך בלייבן ירושה. אבער ס'זעט אויס אז נישט, אז די חכמים האבן געוואלט אז אין אזא פאל איז מען אינגאנצן מבטל די כתובה. ס'איז דאך, יא, דא אפשר לקיים שניהם בעצם אינעם פאל דא.

ר' יצחק: קוק אפילו אין דער נעקסטער הלכה, אפילו אויב איז דא

ר' יואל אשר: אנדערע פאטענטן טוט מען עס נישט, יא. זאגט דער רמב"ם:

ר' יצחק: ס'קען זיין אז ס'איז ווייל דעמאלטס איז שוין קלאר אז מ'שפילט זיך. מ'האט געמאכט אויס ירושה, מ'האט געמאכט אן אייגענע זאך, נישט געמאכט אן אייגענע זאך. ס'דארף זיין עפעס א געוויסער חלק. איך מיין אז ירושה האט אזוי ווי א סימבאליק וועליו.

ר' יואל אשר: רייט.

ר' יצחק: א מענטש איז געשטארבן, גייט מען במקום דעם טאטן.

ר' יואל אשר: אין א וועג איז מען דאך דא מוציא פון א מענטש זיין זכות, וועגן דעם וואס ער זאל צעטיילן די הייליגע ירושה, איז אנדערש, איז אן אנדער זאך.

ר' יצחק: אויך, אקעי, טוב, פארדינט יעדער איינער, ס'איז א פרט וואס די חכמים האבן צוגעלייגט נאכדעם וואס איז דא א ירושה. מ'קען נישט מאכן אויס ירושה. קען זיין די ירושה איז דא אין דעם אן ענין רוחני אזוי ווי, איך מיין טאקע, ס'איז א געוויסע...

ר' יואל אשר: **"תחת אביו"**, ער זאל קומען במקום אביו עפעס.

ר' יצחק: יא, אז א מענטש, אן איד שטארבט, לאזט ער אלעמאל איבער א ירושה, עפעס.

ר' יואל אשר: אזא **"יקום על שם אחיו המת"**,

ר' יצחק: עפעס אזא מין זאך. געדענקסט ס'איז דא א מעשה פון ר' אברהמ'ל טשעכענאווער, ער איז געווען גאר א פרומער.

ר' יואל אשר: זיידע פון ר' יואל לאנדא,

ר' יצחק: יא. און ר' אברהמ'ל טשעכענאווער'ס ווייב איז געשטארבן. איז ער געגאנגען, ער האט געזומען עפעס א מלבוש פון איר קלאזעט, ער האט עס אריינגעלייגט אין זיין קלאזעט. האט ער געזאגט ער וויל מקיים זיין, אז **"דבר תורה"** – שטייט אזא לשון אין גמרא – אז **"הבעל יורש את אשתו"** מן התורה. הגם ס'שטייט נישט קלאר, אבער ס'איז מן התורה. סאו, אלע האבן זיך געוואונדערט, ס'איז דאך נאר א זכות, ס'איז נישט קיין מצוה נישט, ס'איז נישט קיין שום ענין צו... אבער זעט מען יא אז ירושה איז יא עפעס אזא ענין אז ס'זאל געשען.

ר' יואל אשר: ס'איז דא וואס זאגן אז ירושה איז נישט פשט אז אונז ווייסן נישט וואס צו טוהן מיט'ן געלט, גיט מען עס פאר

מענטשן, נאר אז דאס קינד קומט במקום דעם טאטן. נישט פשט אז דאס געלט גייט אוועק, נאר אז דאס קינד קומט אריין צום טאטן. אזוי ווי דו מיינסט דא צו זאגן עפעס אזא מין געדאנק. יא,

ר' יצחק: ס'איז דא אין דעם א געוויסע אזוי ווי א נפשיות'דיגע זאך כאילו, וואס דו זאגסט, דאס געלט איז שוין א תוצאה דערפון, קען זיין.

ר' יואל אשר: רייט. שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"והוא הדין"**...

ר' יצחק: "האב זוכה לבנו בנוי ובכח וביושר", ס'איז דא די אלע...

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"והוא הדין"**... אקעי,

---

הלכה ד': מערערע ווייבער און דער שיעור פון איין דינר

ר' יצחק: יא. ס'איז א פשוט בעיסיק די הלכה, הלכה ד' לכאורה פשוט, רייט? רייט. איך ווייס נישט פארוואס ער דארף עס זאגן בכלל. יא, **"והוא הדין"**, דאס הייסט, דער רמב"ם האט געגעבן א דוגמא פון צוויי און ער גייט זאגן אז די זעלבע זאך איז אויף פיר. מ'ווייסט נישט פארוואס מען דארף דאס זאגן.

דער חילוק צווישן נכסי מלוג און נכסי צאן ברזל ביי "מותר דינר"

ר' יואל אשר: און נאכאמאל, א קלייניגקייט, ס'איז מיר אינטערעסאנט אויב איך וועל נאך אלץ בלייבן מיט די נכסי מלוג: למשל לגבי נכסי מלוג וואלטן די חכמים דאס נישט געזאגט, ווייל דעמאלטס איז עס ממש מיט דעם קנין באלאנגט עס פאר די יורשי האם. אבער נכסי צאן ברזל ארבעט אויך מיט א מין דין תקנת חכמים,

ר' יצחק: ס'איז עפעס א חידוש תקנת חכמים.

ר' יואל אשר: די נכסי צאן ברזל האבן די חכמים עס מבטל געווען במקום יורש. מבטל געווען סתם. במקום יורש? ניין, במקום יורש האבן זיי מבטל געווען דעם דין אז דער יורש זאל נישט ירש'ענען נכסי צאן ברזל, נאר מ'וועט זיך צעטיילן בשוה.

ר' יצחק: יא, יא, נאכאמאל, ס'איז דאך נישט אירס.

דער דין ביי נשים רבות

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"והוא הדין"**, אז דער זעלבער דין וועט זיין אין אזא פאל: **"למי שנשא נשים רבות"**, ער האט ענגומען מערערע ווייבער, **"בין בזו אחר זו, בין בבת אחת, ומתו כולן בחייו"**, אלע ווייבער זענען געשטארבן, **"ולו מהן בנים זכרים"**, ער האט פון זיי בנים זכרים, וועט מען אויך די זעלבע זאך דארפן טוהן: **"אם היה שם יתר על כדי כל הכתובות דינר"**, אויב מ'רעכנט צוזאמען אלע כתובות פון די אלע פרויען וועט נאך אלץ זיין אן עקסטערער דינר, א דינר מער ווי די אלע כתובות, איז **"כל אחד ואחד יורש כתובת אמו"**, וועט יעדער איינער ירש'ענען די כתובת אמו, **"והשאר"**, אלע אנדערע קינדער, **"חולקין בשוה"**.

ס'טייטש, אז אפילו צו יעדן קינד קומט אן אסאך ווייניגער ווי א דינר. דער דינר איז אז פון דער גאנצער ירושה זאל זיין א דינר, נישט אז ס'זאל אנקומען צו יעדן א דינר.

ר' יצחק: יא, יא, דאס הייסט, דער דינר איז דא אזוי ווי די מינימום אמעונט וואס ס'פאסט צו זאגן אויף דעם א חלוקת ירושה. איך ווייס נישט פארוואס דער שיעור איז.

ר' יואל אשר: נישט קלאר פארוואס דער שיעור איז, ווייל ס'זעט אויס ווי א גאר הויכער שיעור, ס'איז נישט א פרוטה.

דער שיעור פון מותר דינר ביי מערערע ווייבער

ר' יואל אשר: ס'טייטש, אפילו צו יעדן קינד קומט אן אסאך ווייניגער ווי א דינר. דער דינר איז אז פון דער גאנצער ירושה זאל זיין א דינר, נישט אז ס'זאל אנקומען צו יעדן א דינר.

ר' יצחק: יא, יא, דער דינר איז דא אזוי ווי דע מינימום עמעונט וואס ס'פאסט צו זאגן אויף דעם א חלוקת ירושה. כ'ווייס נישט פארוואס דער שיעור איז אבער נישט...

ר' יואל אשר: קלאר פארוואס דער שיעור, ווייל ס'זעט אויס אז ס'איז גאר א הויכער שיעור. רייט. ס'איז נישט א פרוטה, א דינר איז א מכובד'יגער, רייט.

ר' יצחק: סכום. רייט.

וואס איז דער חידוש פונעם רמב"ם ביי דריי, פיר און פינף ווייבער?

ר' יואל אשר: אבער די הלכה איז פשוט. די הלכה איז נישט נאר שוה בשוה, נאר ס'איז אויך, דאס איז פשוט.

ר' יצחק: און נישט נאר ווען ס'איז צוויי,

ר' יואל אשר: נאר ווען ס'איז מער, יא.

ר' יצחק: כ'ווייס נישט. כ'ווייס נישט וואס ער ווייל. דער מגיד משנה זאגט ס'איז פשוט. ס'איז טאקע פשוט. כ'ווייס נישט פארוואס. כ'ווייס נישט פארוואס דער רמב"ם זאגט דאס בכלל.

ר' יואל אשר: דער רמב"ם האט זיך קיינמאל נישט אונטערגענומען נישט צו זאגן פשוט'ע זאכן, זעט אויס.

ר' יצחק: סתם צו שרייבן אז געזאגט צוויי, און די זעלבע זאך איז דריי? פארוואס זאל זיין א חילוק פון צוויי און דריי? ס'ווייזט אויס ס'איז דא א גמרא, ס'איז נישט... איי דאנט נאו. איך בין מיסינג, כ'מיין אז אפשר איז דא עפעס א פשט. אפשר ר' ראבינאוויטש ווייסט א פשט. איך זע נישט. נאט שור. ס'שטייט אין דער גמרא: **שלישית,**

ר' יואל אשר: רביעית וחמישית.

אפשר דאס איז דער חידוש וואס ער זאגט דא אין נאמבער טוירטין: דער חידוש איז אז אפילו ווען דער דינר קומט אויס פאר יעדן איינעם זייער ווייניג. דער דינר וואס מ'האט געזאגט איז נישט

נאר וועז ס'איז צוויי קינדער, ממילא קומט אויס פאר יעדן איינעם לכל הפחות א האלבן דינר,

ר' יצחק: א האלבן דינר.

ר' יואל אשר: נאר דער דינר איז אזא גזירת הכתוב אז דאס איז די ירושה וואס מ'דארף צוטיילן, אפילו יעדער באקומט נאר א פרוטה דערפון. יא.

הלכה ה': שומת הנכסים בשעת מיתה, נתרבו או נתמעטו, און שטר חוב

וועז די יתומים ווילן צולייגן א דינר פון זייער טאש

ר' יצחק: און דאס איז דאס ווארט. אוקעי. יעצט קומען די יתומים מיט אן איינפאל. זיי ווילן דאך, זיי פארלירן דאך דא,

ר' יואל אשר: אדער עטליסט איינער פון זיי פארלירט. זאגן זיי: אונז האבן א טריק וויאזוי צו פיקסן דעם פראבלעם אז ס'בלייבט נישט איבער געניג ירושה.

אמרו היתומים, זאגן די יתומים אזוי: וואס זאגסטו? אז דו קענסט מיר נישט יעצט געבן מיין טויזנט דאלער וואס קומט מיר כתובה און נדוניא ווייל ס'וועט נישט בלייבן נאכדעם געניג ירושה? איך גיי צולייגן, איך גיי מקנה זיין פאר מיין טאטן עליו השלום, צולייגן צו זיין ירושה פעקעדזש נאך א דינר, אזוי וועט מען שוין האבן וואס צו מאכן דא א ירושה. זיי זאגן: **"הרי אנו מעלין על נכסי אבינו יתר דינר"**, אן עקסטערן דינר. פארוואס טוהן זיי עס? **"כדי שיטלו כתובת אמן"**, זאל מען יא קענען נעמען די כתובת אמן און ס'זאל נאך בלייבן ירושה?

"אין שומעין להן", מ'פאלגט זיי נישט, מ'טוט עס נישט אזוי. **"אלא שמין את הנכסים בבית דין כמה שהיו שוין בשעת מיתת אביהם"**. מ'שאצט אפ די נכסים אין בית דין וואס ס'איז געווען ווערד בשעת מיתת אביהם, און אויב עס איז נישט געווען בשעת מיתת אביהם כדי ירושה אויסער דעם, דעמאלטס פאלט אוועק דער דין כתובה.

נתרבו או נתמעטו: וועז דער ווערד פון די נכסים טוישט זיך נאך דער מיתה

ר' יצחק: [[#2]] רייט, און דא שטייט נאך א הלכה, נאך א דין. חוץ פון דער שאלה אז ער קען נישט צולייגן בפירוש, אפילו אמאל טוישט זיך סתם אזוי דער פרייז – ארויפגעגאנגען און אראפגעגאנגען.

ר' יואל אשר: אויך ביידע. זאגט דער רמב"ם: **אף על פי** – זאגט דער רמב"ם, נישט נאר וועז דאס איז אן עצה פון די יתומים, נאר סתם אזוי, פון זיך אליין זענען דעם טאטנ'ס נכסים געווארן מער ווערד נאך זיין טויט, השביחו נכסיו. **"אף על פי שנתרבו או נתמעטו אחר מיתת אביהן קודם שיבואו לחלוק"**. וואס טוט זיך? וועז ער איז געשטארבן איז טאקע נאר געווען כדי חלוקת ירושה און נישט כדי חלוקת כתובה, אדער א פארקערטער פאל: וועז ער איז געשטארבן איז יא געווען געניג, און מ'וואלט יא געקענט קודם צוטיילן די כתובות, און ס'איז נתמעט געווארן, קודם שיבואו לחלוק. זאגט דער רמב"ם: **"אין שמין אותן אלא כשעת מיתת אביהם"**. מ'שאצט אפ וויאזוי דאס געלט איז געווען וועז דער טאטע איז געשטארבן.

זעט אויס אז די אלע הלכות – וועז געשעט דער חיוב פון צוטיילן ירושה,

ר' יצחק: און דער חיוב פון צוטיילן כתובה?

שקלא וטריא: פארוואס גייט אלעס נאך שעת מיתה? (וזכו בהן יורשין)

ר' יואל אשר: ס'איז געשען וועז ער איז געשטארבן. נאכ'ן שטארבן. [[#3]] סאו וועז ער איז געשטארבן איז דאס געווען דער דין. יעצט ווילסטו קומען זאגן דו גייסט מקנה זיין פאר דיין טאטן צו ירושה? קודם כל ס'איז נישט שייך, ווייל דו קענסט נישט מקנה זיין גארנישט צו דער ירושה. יא, אפשר קען מען יא, ווייסט, מ'קען נישט? א טויטן מענטש קענסטו נישט מקנה זיין. די ירושה איז די ירושה. קענסט נישט געבן א מתנה פאר א טויטן מענטש. דו קענסט געבן דירעקט פאר די יורשים, קענסט געבן א מתנה. סאו מ'שאצט עס בשעת מיתה. בשעת מיתה איז געווען דער דין אזוי ווי די חכמים האבן געזאגט; נו, אויב האבן די חכמים געזאגט אזוי, בלייבט עס אזוי. עס קומט אויס אין

ר' יצחק: דער גמרא אז ס'איז נישט נאר א דין, ס'איז אויך א, ס'איז נישט נאר אזוי ווי א קפידה, ס'איז אויך א פאקט אז יעדעס מאל וואס מ'מאכט דאס, נאר איינער פון די יתומים זאגט דאס, רייט, ווייל דער צווייטער גייט דאך פארלירן. אזוי ווי אונזער משל, דער צוועלף הונדערט מענטש, ער ווייל מאכן דעם קנין, אבער זיין ברודער האט שוין זוכה געווען אינגאנצן א טויזנט שקל. מ'קען נישט צונעמען פון אים ווייל דו ווילסט שפעטער צולייגן. די זעלבע זאך וועז ס'איז געווארן מער עקספענסיוו, וואס ער איז שוין יורש, ס'איז שוין זיינס. סאו א ירושה איז מען זוכה די רגע וואס דער טאטע שטארבט, נישט שפעטער וועז מ'טיילט עס.

ר' יואל אשר: אבער וואס ער זאגט דא, איך ווייס נישט אויב דאס ווארט איז ווייל דו בא'עוול'סט די ברידער, נאר דער דין איז ווייל דו נעמסט אוועק די מצות ירושה וואס מ'האט געזאגט.

ר' יצחק: אין דער גמרא שטייט אזוי: **וזכו בהן יורשין.** טאקע די גאנצע ריזען פון דער הלכה איז וועגן דעם,

ר' יואל אשר: אבער די רגע וואס

ר' יצחק: די הלכה איז אזוי, איז אינטערעסאנט טאקע. נאכדעם וואס די הלכה איז אז אויב ס'איז נישט דא קיין דינר איז חל געווען די ירושה.

ר' יואל אשר: איז אזוי געשען בשעת מיתה, און אזוי, יא, אזוי בלייבט עס.

ר' יצחק: ס'קען זיך נישט טוישן, ווייל ס'איז שוין זיינס.

שקלא וטריא: וויאזוי ארבעט דער דין ביי "נתמעטו"?

ר' יואל אשר: אבער וואס טוט מען טאקע ביי נתמעטו? נתמעטו וועט מען יא געבן די כתובות, און אין אזא פאל וועט נישט זיין א ירושה. דער דין אז ירושה איז א דבר תורה, וועלן זיי נישט זאגן אין אזא פאל.

ר' יצחק: ס'איז נישט געווען? ס'איז דאך דא... ס'איז טעקניקלי געווען. ניין, ס'איז יא געווען. שפעטער.

ר' יואל אשר: אבער ס'איז נישט געווען קיין... חלוקת נכסים איז נישט געווען קיין ירושה.

ר' יצחק: וואס איז א חילוק? די מצוה איז נישט די חלוקה, די מצוה איז דאס ירש'ענען.

ר' יואל אשר: ניין, איך וואלט געזאגט לכאורה מער אלס אזא לא פלוג. איך האב אימער געדענקט אז...

ר' יצחק: איך פארשטיי נישט דעם נפקא... ער האט גע'ירש'נט,

ר' יואל אשר: די... אה. אז דו ירש'נסט, און נאכדעם איז פון דיין ירושה...

ר' יצחק: ער האט גע'ירש'נט דעם מותר דינר, איך פארשטיי נישט.

ר' יואל אשר: ירש'ענען איז א זאך וואס געשעט אויטאמאטיש, און נישט דא עפעס א געוויסער צד אז...

ר' יצחק: ניין, ס'געשעט אויטאמאטיש, מיר לערנען עס יעצט.

ר' יואל אשר: ס'געשעט אויטאמאטיש א זכות, אבער דא גייט מען דאך נישט מאכן למעשה קיין חלוקת הירושה, ווייל ס'איז געווארן נתמעט.

ר' יצחק: וואס הייסט... לאמיר זאגן ס'איז דא, ער האט געהאט א פעלד...

ר' יואל אשר: ס'איז געווארן נתמעטו, ער האט איבערגעלאזט געניג געלט יא צוצוטיילן, סאו טיילט מען יא די כתובות עקסטער, און אין אזא פאל גייט מען דאך נישט נאכדעם גארנישט צוטיילן ירושה עקסטער נאך די כתובות.

ר' יצחק: מ'גייט יא. מ'גייט יא, ווייל די זאך, ניין. זיי גיייען ווייטער... מ'גייט צוטיילן, אזוי פארשטיי איך. מ'גייט עס פארטיילן לויט וואס ס'איז געווען ווערד דעמאלטס, סאו יעדער איינער גייט באקומען עפעס...

ר' יואל אשר: ניין, אבער וועז ס'איז נתמעטו מיינט אז בשעת זיי זענען געשטארבן איז געווען כתובות פלאס ירושה. יעצט איז נישטא כתובות פלאס ירושה, בלייבט עס אז זיי נעמען קודם די כתובות,

ר' יצחק: און נאכדעם איז נישט געבליבן גארנישט ירושה. וואס פאלט אייך איין? וואס פאלט אייך איין? מ'שאצט עס. אז שמין אותן כשעת מיתה. ער האט עפעס א קאר, איך ווייס וואס, ס'איז געווען ווערד דעמאלטס טויזנט דאלער. טויזנט דאלער איז דא גענוג צו מאכן די דריי זאכן, יא? מ'גיט פאר איינעם צוויי הונדערט, איינעם פאר זעקס הונדערט, אנדערע צוויי הונדערט צוטיילט מען, רייט? גייט מען דאס טוהן. גראדע למעשה, דער חלק קאר וואס זיי גייען ירש'ענען, גייט נישט זיין ווערד אזויפיל ווי זיי וואלטן געוואלט ס'זאל זיין ווערד. אבער זיי ירש'ענען דעם חפץ לויט ווי ס'איז געווען ווערד נעכטן. זיי ירש'ענען טאקע,

ר' יואל אשר: ס'ווערט א חלוקה פון אלע לעווען. סאו כאילו מ'טיילט עס לויט – מ'מיינט דאך אז ס'איז עפעס א קרקע אדער וואס.

ר' יצחק: רייט, מ'טיילט עס לויט וואס ס'איז געווען דעמאלטס. אהא. און הכי נמי זאכן וואס ס'איז אינגאנצן נעלם געווארן, איז דא אין דער גמרא עפעס א שאלה וועגן דעם.

ר' יואל אשר: אויב ס'איז אינגאנצן נעלם געווארן. ס'איז קיין פראבלעם, למשל, מ'פארקויפט דאס פעלד, און יעצט איז די שאלה וויאזוי מ'צוטיילט דאס געלט.

ר' יצחק: פארקויפט איז נישט שייך, ווערט עס פארקויפט? ס'קען זיין אז...

ר' יואל אשר: דער בית דין פארקויפט דאס פעלד, און מ'צוטיילט די ירושה פאר די צוויי ברידער.

ר' יצחק: און יא, מ'זאגט, וויבאלד ס'איז נתמעט ס'וועט

ר' יואל אשר: שוין פארט נישט בלייבן קיין ירושה.

ר' יצחק: זיי גייען באקומען לפי וואס ס'איז געווען שוה נעכטן. דער פראבלעם קען זיין אויב ס'איז אינגאנצן נעלם געווארן,

ר' יואל אשר: יא, למשל, ס'איז... איך האב געמיינט אז דאס מיינט נתמעט, אז ס'איז נישט געווארן קיין מותר.

ר' יצחק: ניין, נתמעט נארמאל מיינט נתמעטו בדמים, ס'איז געווארן טייערער אדער ביליגער.

ר' יואל אשר: נו, און נאכדעם וואס ס'איז נתמעט,

ר' יצחק: איז נישטא קיין קצבה אויף דער ירושה. ניין, מ'טיילט, שמין, דאס איז קלאר, מ'טיילט לויט וואס איז געווען ווערד נעכטן. ער באקומט למעשה עפעס וואס איז ווייניגער ווערד, אבער נעכטן איז עס געווען ווערד אזויפיל, אזוי צוטיילט מען עס.

ר' יואל אשר: איך הער, ביסט געערעכט וועז ס'איז נישט קעש, נאר וועז ס'איז אלע אנדערע זאכן, אבער אויב ס'איז קעש... אבער ס'איז קעש,

ר' יצחק: קעש ווערט נישט ווייניגער. וואס הייסט קעש? אה. נאכאמאל,

ר' יואל אשר: קעש ווערט נישט ווייניגער,

ר' יצחק: קעש איז קעש. יא,

ר' יואל אשר: קעש איז געווארן ווייניגער...

ר' יצחק: קעש ווערט נישט ווייניגער. איך מיין, ס'איז דא א, ס'איז פארלוירן געווארן, איז וואטעווער, האסטו פארלוירן. אבער דאס איז די, די גמרא זאגט טאקע אז ס'איז א חידוש אז אפילו אויף דעם אופן וואס ס'איז אינגאנצן פארלוירן געווארן, נאך אלץ, דו באקומסט א חלק אין דעם פארלוירענעם, ס'איז נישט דא וואס דו זאלסט טוהן. [[#4]] דאס הייסט, מ'וועט צעטיילן איוון מסתמא

דאס פארלוירענע מיט יעדן, פארשטייסט? רייט. איך מיין אזוי. אוקעי. דאס איז דער אופן וואס שוין,

וועז עס איז דא א שטר חוב כנגד היתר

ר' יואל אשר: זאגט יעצט דער רמב"ם א חידוש, זאגט יעצט דער רמב"ם אזא חידוש. וואס טוט זיך אין אזא פאל? **"היה שם יתר על כדי כל הכתובות"**, ס'איז געווען א פאל וועז ס'איז יא געווען געגוג צו מאכן ירושה אויסער די כתובות, און אין אזא פאל דארף לכאורה קודם צוטיילן די כתובות. אבער מ'הייבט זיך אן אומקוקן אין די נכסים, זעט מען אז ס'איז דא א שטר חוב כנגד היתר. איינער קומט זאגן: אה, דיין טאטע האט איבערגעלאזט צוויי טויזנטער, האסט יעצט געגוג פאר די כתובות? ניין, א טויזנטער באלאנגט פאר מיר, איך האב א שטר חוב. סאו וועז מ'נעמט אריין דעם שטר חוב אין חשבון, איז נישטא קיין שיעור כדי כל הכתובות פלאס ירושה.

שטערט נישט. זאגט דער רמב"ם: **"אף על פי שיש עליו שטר חוב כנגד היתר אינו ממעט"**. זאגט מען נישט אז אין אזא פאל האט ער נישט איבערגעלאזט ירושה.

ר' יצחק: ווייל ער האט יא איבערגעלאזט.

ר' יואל אשר: "אלא כל אחד מהן יורש כתובת אמו", מ'גייט ווייטער מיט דעם דין אז כל אחד מהן יורש כתובת אמו, ווייל ער האט יא איבערגעלאזט. דאס אז איינער איז נאכדעם געקומען מיט א שטר חוב, איז דא געשען א נייער דין, א נייע ריעליטי וואס זיי האבן זיך אויפגעוועקט צו אז

הסבר אויפ'ן דין פון שטר חוב: חלות הירושה קעגן מעשה הירושה

ר' יצחק: ער זאגט אז רש"י איז מסביר אז כאילו...

ר' יואל אשר: בכלל, וועז א מענטש קומט מיט א חוב צו יתומים, זאגט מען נישט אז זיי האבן קיינמאל נישט גע'ירש'נט דאס געלט, ווייל דאס געלט איז אייביג געווען דעם בעל חוב'ס. זיי האבן יא גע'ירש'נט. זיי נעמען פון די יתומים, פון די יורשים. און פארדעם איז דא שבועת היורשים, ווייל זיי נעמען פון די יורשים. איז פשט אז ס'איז געווען דא עפעס א ירושה, וואס ס'איז יעצט געשען א נייער פאנטשער, און זיי האבן פארלוירן די ירושה ווייל זיי האבן געדארפט געבן פאר א חוב.

ר' יצחק: ס'איז נישט א פאנטשער, זיי דארפן עס צאלן. אזוי ווי וועז איך האב א חוב אויף איינעם, ס'איז מיין געלט,

ר' יואל אשר: איך דארף אים צאלן. יא, נאר ביי א חוב געווענליך וואלסטו געטראכט: א חוב איז דא א שעבוד, ממילא האסטו עס קיינמאל נישט גע'ירש'נט,

ר' יצחק: ווייל ס'איז עכט קיינמאל נישט

ר' יואל אשר: געווען דיין טאטנ'ס געלט. אזוי קען מען ענדיגן טראכטן. ניין, ס'איז געווען זיין געלט. אלעמאל ביי חוב איז עס דיין געלט. דו האסט א מצוה, א חיוב, א שעבוד צו צאלן,

ר' יצחק: אבער ס'איז נאך אלץ זיין געלט. ממילא די קינדער האבן עס גע'ירש'נט, און יעצט גייט עס ארויס פון זייער ירושה צו דעם חוב.

ר' יואל אשר: דאס איז דער חידוש וויאזוי מ'לערנט עס אפ. [[#5]] ס'איז נישט פשט אז די חכמים האבן געוואלט אז ס'זאל זיין א פארמל ירושה, אז דאס קינד זאל אוועקוואקן מיט א ירושה. זיי האבן געוואלט אז ס'זאל געשען די מצוה מן התורה פון ירושה. די מצוה מן התורה פון ירושה איז געשען. נישט די מעשה הירושה, נאר די חלות הירושה,

ר' יצחק: יא. אלעמאל אזוי, ווייל ס'קען דאך פשוט, וויאזוי הייסט עס?

ר' יואל אשר: יא, איך זאג, ווייל די סיבה איז דאך נישט דא ווייל מ'האט עפעס רחמנות אויף די קינדער. ס'איז דאך דא ווייל מ'וויל אז דער דין תורה זאל ווערן געשען.

ר' יצחק: דער דין תורה איז געווארן געשען. פארקערט, רחמנות אויף זיי קענסטו זאגן פארקערט, אז זיי זאלן באקומען די כתובה. קענסט נישט וויסן וועלכע איז רחמנות, די גאנצע זאך דא איז די תורה.

ר' יואל אשר: מ'רעדט נישט פון רחמנות. אויב דער ברודער האט רחמנות אז ער וויל געבן פאר דעם ברודער כתובה, קען ער נאך דער ירושה קען ער אים צוריקגעבן א מתנה. נישט קיין פראבלעם.

הקדמה צו הלכה ו': ירושת הכתובה פונעם טאטן קעגן ירושה פון דער מאמען

ר' יצחק: יעצט גייען מיר לערנען א וויכטיגע זאך, אז די גאנצע הלכה וואס מיר זאגן אז ס'איז דא תנאים וועז מ'ירש'נט די כתובה און וועז נישט, דאס איז דוקא וועז זיי ירש'ענען עס פון דעם טאטן. אבער אויב די ווייב האט שוין באקומען די כתובה – למשל, זי איז געשטארבן נאך פאר דעם; דאס הייסט, ער איז געשטארבן פאר דעם און זי האט באקומען די כתובה, אדער סתם אז זי האט שוין באקומען די כתובה – ירש'נט ער פון איר. א ירש'ענען פון איר, ס'איז א געהעריגע ירושה, דארף נישט האבן די אלע הלכות.

ר' יואל אשר: שטימט? זייער גוט. יא. **מי שהיה נשוי שתי נשים.**

הלכה ו': איינע איז געשטארבן בחייו און די צווייטע נאך זיין מיתה

דער חילוק צווישן ירש'ענען פונעם טאטן און ירש'ענען פון דער מאמען

ר' יואל אשר: סא,

ר' יצחק: יעצט גייען מיר לערנען א וויכטיגע זאך, אז די גאנצע הלכה וואס מיר זאגן אז מ'ירש'נט, ס'איז דא תנאים וועז מ'ירש'נט די כתובה, וועז נישט, דאס איז דוקא וועז זיי ירש'ענען עס פונעם טאטן. אבער אויב די ווייב האט שוין באקומען די כתובה, למשל זי איז געשטארבן נאכדעם, ס'הייסט ער איז געשטארבן פארדעם און

זי האט באקומען די כתובה, אדער סתם אזוי זי האט שוין באקומען די כתובה, מ'ירש'נט פון איר! א יורש פון איר איז א געהעריגע ירושה,

ר' יואל אשר: דארף נישט האבן די אלע הלכות. שטימט? ווייטער, יא.

וועז די צווייטע האט געשוואוירן פאר איר טויט

ר' יואל אשר: מי שהיה נשוי שתי נשים, ער האט חתונה געהאט צו צוויי פרויען, **ומתה אחת מהן בחייו,** איינע איז געשטארבן בחייו און איינע איז געשטארבן נאך זיין מיתה. **ולו בנים משתיהן,** ס'איז דא קינדער פון ביידע ווייבער. איז אזוי: **אף על פי שלא הניח יתר על שתי הכתובות,** יא, ער איז געשטארבן, יעצט הייבט זיך אן די שאלה וועגן ירושה, איז אזוי: ער האט נישט איבערגעלאזט מער וויפיל די צוויי כתובות. ער האט נישט איבערגעלאזט מער ווי די צוועלף הונדערט, אויב מ'גייט מיט דער פריערדיגער דוגמא א גאנצע צייט. איז אזוי: אבער ס'איז דאך דא נאך א לעבעדיגע פרוי, און די לעבעדיגע פרוי גייט קומען צו בית דין און זי גייט תובע זיין איר כתובה, איז אזוי: **אם נשבעה השניה שבועת אלמנה קודם שתמות,** אויב די צווייטע פרוי,

ר' יצחק: פארקערט, די געשטארבענע פרוי. די געשטארבענע פרוי,

ר' יואל אשר: רייט? יעצט זענען ביידע געשטארבן,

ר' יצחק: יא? יא, יא, אה, רייט.

ר' יואל אשר: איינע איז אין זיין לעבן, איז די צווייטע אויך געשטארבן, יא? אויב זי האט געמאכט א שבועת אלמנה קודם שתמות, טייטש, די וואס איז געשטארבן בחייו האט דאך נישט געמאכט קיין שבועת אלמנה, ס'איז דאך נישט שייך,

ר' יצחק: אבער זי איז טויט,

ר' יואל אשר: די צווייטע איז געווען אן אלמנה פאר זי איז געשטארבן און זי האט געמאכט א שבועה, זי איז געקומען צו בית דין און געמאכט א שבועה פאר זי איז געשטארבן אז איר מאן

ר' יצחק: האט איר קיינמאל נישט געגעבן איר כתובה,

ר' יואל אשר: איז אזוי: איז **בניה קודמין לירש כתובתה.** מיר האבן שוין געלערנט אז דער חיוב כתובה געשעט נאך דער שבועה, טייטש נאכדעם וואס זי האט געמאכט איר שבועה, הייסט עס אזוי ווי זי האט עס תובע געווען, ס'גייט, כאילו ס'איז אריין אין איר רשות. איז **בניה קודמין לירש כתובתה,** אירע קינדער זענען קודם צו ירש'ענען די כתובה.

פארוואס? מ'וואלט וועז דא אויך געקענט זאגן דעם זעלבן ארגומענט אז היות ס'בלייבט נישט געוג פאר ירושה, זאל די כתובה אוועקפאלן. זאגט מען ניין, דא איז אנדערש. פארוואס? ווייל אירע קינדער, **מפני שאינן יורשין כתובת אמם בתנאי זה,** די סיבה פארוואס זיי ירש'ענען כתובת אמם איז נישט מיט דער הלכה, דער רעגולערער הלכה אז די בנין דכרין זאלן ירש'ענען כתובת אמם, **אלא ירושה של תורה,** אין אזא פאל ירש'ענען זיי עס מיט דעם רעגולערן דין ירושה אז די קינדער ירש'ענען זייער מאמען. מעיקר דין תורה, נאר דאס קינד ירש'נט די כתובה, דאס אנדערע קינד וואס איז נישט א קינד פון דער מאמען, נאר א קינד פונעם טאטן, ער איז נישט יורש ראובן'ס מאמע'ס נכסים. שמעון גייט נישט ירש'ענען ראובן'ס מאמע'ס נכסים, ער ירש'נט עס מדין תורה.

ואחר כך יורשין בני הראשונה כתובת אמן בתנאי זה. נאכדעם קומען די בני הראשונה, די קינדער פון דער פרוי וואס איז געשטארבן בחיי אביהם, ירש'ענען זיי עס מיט דעם תנאי כתובה. דער רעגולערער דין תנאי כתובה אז מ'ירש'נט עס פונעם טאטן לאחר מיתה. **ואם נשאר שם כלום,** אויב בלייבט איבער סיי וואס, אפילו וויניגער ווי א דינר, אקעי, **חולקין אותו בשוה,** ווייל יא, איז דא רעגולערע דיני ירושה. אבער אין אזא פאל איז נישטא דער דין אז די ירושה

ר' יצחק: גייט צעשטערן די כתובה.

ר' יואל אשר: זייער גוט. רייט, ווייל די ערשטע מענטשן זיי ירש'ענען נישט מתורת תנאי כתובה. ס'האבן מיר געלערנט אזוי, אז ירושה איז א שטערקערער דין ווי תנאי כתובה, ממילא ווען ס'איז דא א שאלה פון אדער די ירושה אדער תנאי כתובה איז ירושה קודם, אבער דא איז עס נישט ירושה וועלכס תנאי כתובה, ס'איז ירושה וועלכס ירושה, סאו זיי באקומען אזא ירושה מדין תורה.

ר' יצחק: שיין, גוט.

וועז די צווייטע איז געשטארבן פאר דער שבועה

ר' יואל אשר: אבער טאמער זי האט נישט געמאכט א שבועה פריער, אבער דאס איז אלץ וועז זי האט שוין ממש זוכה געווען אין דער כתובה, ממילא קענען עס די קינדער ירש'ענען דירעקט פון איר. אבער **אם מתה קודם שתישבע,** אויב זי האט נישט געשוואוירן, סאו ס'איז קיינמאל נישט געווארן אירס די וועלט פון דער כתובה, דעמאלטס ירש'ענען זיי עס נאר בתורת רעגולער...

ר' יצחק: ניין, דעמאלטס דער צווייטער באקומט נישט די כתובת בנין דכרין.

ר' יואל אשר: אה, די בני ראשונה וואס איז געשטארבן,

ר' יצחק: א פרוי וואס שטארבט בחייו איז

ר' יואל אשר: נישט מחויב קיין שבועה. איז **בני הראשונה יורשין כתובת אמם בלבד,** ווייל זיי האבן עס גע'ירש'נט וועז דער טאטע איז געשטארבן. **והשאר חולקין בשוה,** ווייל היות די מאמע האט געלעבט און זי האט נישט געמאכט קיין שבועה, האט זי בכלל נישט באקומען די כתובה. פארלירן זיי זייער כתובה, און זיי באקומען נאר ירושה. **והשאר חולקין בשוה.**

ר' יצחק: האט בכלל, וועז די מאמע שטארבט נאך דעם טאטן איז נישטא קיין כתובת בנין דכרין, רייט? כתובת בנין דכרין איז וועז זי שטארבט פארדעם. דעמאלטס איז אירע די כתובה, נישט די קינדער. זי האט נישט קיין כתובה, איז נישטא, איז נישטא. וואס זאל מען טוהן? דאס האבן מיר שוין געלערנט פריער, מ'קען גובה

זיין נאר איינע וואס שווערט, איז נישטא ווער ס'זאל שווערן, איז נישטא. שטימט. רייט. זייער גוט.

הלכה ז': ביידע פרויען זענען געשטארבן נאך דעם מאן

ווען ביידע האבן געשוואוירן – ירושה של תורה און הלכות קדימה

ר' יצחק: און וואס איז געשען טאמער האט ער געהאט...

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם אזוי.

ר' יצחק: יא, ס'איז געווען צוויי. פריער האבן מיר געלערנט א סימפלע פאל אין א געוויסן זין אז נאר איינע פון זיי איז געשטארבן נאך אים. ממילא, אויב יענע איז נישט נוגע מיט דער שבועה, איז נישט נוגע. וואס אויב ביידע זענען געשטארבן נאך אים?

ר' יואל אשר: ביידע פרויען זענען געשטארבן נאך אים. **היה נשוי שתי נשים,** און ביידע האבן געהאט קינדער. **ומת,** דער טאטע איז געשטארבן, און נאכדעם זענען די ווייבער געשטארבן. און יעצט קומען די יורשים, איז אזוי: **אם נשבעו,** אויב די ביידע פרויען האבן געמאכט א שבועה, און מיט דער שבועה האבן זיי זוכה געווען אין דער כתובה, **ואחר כך מתו,** איז זייער גוט, ווייל **כל אחד ואחד יורש כתובת אמו בירושה של תורה.** איז נאך פאר מ'האנדלט וועגן, די ערשטע זאך איז אז זיי באקומען די ירושה פון זייער מאמען, וואס דאס איז די כתובה. **לא בתנאי זה,** נישט מיט דעם תנאי כתובה, **לפיכך אין משגיחין בהם אם יש שם מותר או אין שם.** מ'קוקט נאר אויף דעם דין ירושה של תורה, גייט עס נישט אן צי ס'איז געבליבן נאך צו ירש'ענען און נאך צו צעטיילן.

ר' יצחק: רייט, אבער וואס יא, ס'וועט זיין די זעלבע סטאנדארד הלכות פון פריער. אויב ס'איז נישט דא געגנג, ווער באקומט מער, דאס איז אן אנדער געשיכטע. מען גייט צו דער שאלה פון קדימה.

ר' יואל אשר: אלס קדימה איז **יורשי הראשונה קודמין ליורשי השניה,** ווייל דער טאטע האט זיך מחייב געווען און משעבד געווען זיינע נכסים פאר דער ערשטער.

ר' יצחק: דאס איז די הלכות וואס מ'האט געלערנט פריער בעצם, נארמאלע הלכות קדימה.

ווען ביידע האבן נישט געשוואוירן, אדער נאר איינע האט געשוואוירן

ר' יואל אשר: אבער דאס איז אם נשבעו. **ואם לא נשבעו,** אויב די ווייבער האבן נאכנישט געשוואוירן און זיי האבן נאכנישט זוכה געווען אין זייער כתובה, איז **חולקין הבנים הכל בשוה,** דעמאלטס איז נישט דא קיין דין כתובה, איז נאר דא דין פלעין ירושה. פלעין ירושה, און חולקין הבנים הכל... אהה, ווייל די פרויען האבן דאך,

ר' יצחק: האבן דאך סורווייווד געווען.

ר' יואל אשר: ס'איז נישטא קיין שבועה, אן א שבועה איז נישטא קיין כתובה. זיי האבן סורווייווד, זייער גוט. איז **חולקין הבנים הכל בשוה, ואין שם ירושת כתובה.** זאגט דער רמב"ם פארוואס? **לפי שאין לאלמנה כתובה עד שתישבע.** אן אלמנה באקומט נישט כתובה ביז זי שווערט. און היות אז זיי האבן איבערגעלעבט זייער מאן, האבן זיי נישט אויטאמאטיש זוכה געווען פאר זייערע קינדער מיט דער כתובה. און אויכעט נאר וואס דען, זיי האבן נאר זוכה געווען אליין אין זייער כתובה. דאס האבן זיי נאר זוכה געווען אויב זיי שווערן, אויב זיי האבן נישט געשוואוירן האבן זיי עס פארלוירן. דא בלייבט נאר איבער א רעגולערער דין ירושה.

ר' יצחק: וואס איז טאמער איינע,

ר' יואל אשר: דער זעלבער פאל, צוויי פרויען זענען ביידע געשטארבן נאך דעם מאן. איינע פון זיי האט געמאכט די שבועה און איינע נישט. **זו שנשבעה** איז **בניה יורשים כתובתה תחילה,** די וואס האט געשוואוירן ירש'ענען אירע

ר' יצחק: קינדער ירושה של תורה,

ר' יואל אשר: אזוי ווי יא, ווייל זי האט שוין זוכה געווען, **והשאר חולקין אותו בשוה.** זייער גוט.

הלכה ח'-ט': כתובת בנין דכרין איז גובה נאר פון בני חורין

דער גדר פון כתובת בנין דכרין אלס א דין אין ירושה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, יעצט זאלסטו וויסן א הלכה אז **כל יורש כתובת אמו שמתה בחיי אביו,**

ר' יצחק: דער דין,

ר' יואל אשר: דער תנאי כתובת בנין דכרין, די הלכה וואס מיר רעדן דא, איז נישט אזוי ווי אנדערע דיני גביית הכתובה וואס מיר האבן שוין געלערנט אז די פרוי ווען זי באקומט איר כתובה, ווען זי איז גובה איר כתובה, קען זי עס אויכעט גובה זיין פון קרקעות וואס דער מאן האט פארקויפט,

ר' יצחק: דאס איז נאר א דין ווען זי ירש'נט...

ר' יואל אשר: ווען זי... מיט דער כתובה, רייט, דאס איז נאר ווען זי נעמט די כתובה, אבער ווען די קינדער ירש'ענען כתובת אמם, די כתובת בנין דכרין, איז נישט די זעלבע הלכה, נאר **אינו טורף מנכסים משועבדים אלא מבני חורין ככל היורשים.** האבן חכמים געמאכט דעם דין, ס'איז א דין ירושה. דער זכות פארוואס מען זאל יורש זיין איז ווען כתובה, אבער דער אופן, מ'רופט עס בנין דכרין כאילו קינדער ירש'ענען. ס'גייט אריין אונטער דער רעגולערער קאטעגאריע, די רעגולערע הלכות פון ירושה. און ירושה איז קיינער קען נישט תופס זיין אין נכסים וואס דער טאטע האט פארקויפט פאר ירושה.

שמועס: דער לשון "ירתון" אין דער כתובה און דער באגריף פון "ירושה של תורה"

ר' יצחק: רייט. אין גמרא זאגט ער אז ס'שטייט דער לשון, דער לשון פון דער כתובה איז **ירתון,** נישט אז זיי האבן א דין כתובה,

ס'איז נישט אז די כתובה גייט אריבער צו די קינדער, ס'איז אז זיי האבן אזוי ווי א קדימה אין דער ירושה.

ר' יואל אשר: אבער ס'איז נישט וועגן וואס מ'האט געשריבן "ירתון", ווייל מיר גייען זען אין

ר' יצחק: א פלאץ וואו

ר' יואל אשר: מ'שרייבט נישט כתובה וועט אויך זיין דער זעלבער דין.

ר' יצחק: "ירתון" שטייט מיט דין ירושה, יא. ס'איז דא, יא, איך מיין ס'שטייט, וואטעוועט, ס'איז דא א שיטה, **מספר כתובה נלמד.** אז מ'איז מדייק פון לשונות הכתובה אזוי איז די,

ר' יואל אשר: אזוי איז די הלכה.

ר' יצחק: איך זאג, ס'איז נישט אז דער לשון הכתובה האט געמאכט אזוי. דער לשון הכתובה ווייזט אונז אז דאס איז דער אופן התקנה. ס'איז אינטערעסאנט,

ר' יואל אשר: ווייל איינמאל מען זאגט די זאך, וואלט איך דאך אבי געקענט זאגן אז ס'וועט קיינמאל נישט בטל דער דין ירושה של תורה. ווייל מען האט געזאגט אז דאס איז אן אופן פון ירושה.

ר' יצחק: ירושה של תורה איז שוה בשוה. זיי האבן געמאכט א תנאי א סארט ירושה,

ר' יואל אשר: מ'קען דאך מאכן א סארט ירושה. סאו דאס וואס איר זאגט "ירושה של תורה" מיינט נישט דעם עצם דין ירושה, נאר דעם דין אז די קינדער צעטיילן זיך.

ר' יצחק: דאס איז ירושה של תורה, אודאי. דאס הייסט ירושה של תורה איז נישט אז ס'איז דא א ירושה, ירושה של תורה איז רייט, דער אופן החלוקה, דער בכור, און אזוי ווייטער,

ר' יואל אשר: דער גאנצער סדר.

הלכה י': תנאי כתובה פון מזונות הבנות ("בנן נוקבן")

דער אראמישער לשון "בנן נוקבן"

ר' יצחק: אקעי, יעצט האבן מיר געענדיגט די עיקר הלכות פון כתובת בנין דכרין,

ר' יואל אשר: יא, איינע פון די פערצן דיני כתובה איז געווען כתובת בנין דכרין, יעצט גייט שטיין די כתובת בנן נוקבן. בנות נקבות, ניין, אין ארמית שטייט "בנן נוקבן", יא?

ר' יצחק: מ'דארף איבערדענקען. די **בנן נוקבן דיהוויין ליכי מינאי,** יא יא, אזוי שטייט. בקיצור איז די בנן, פארוואס זאגט מען נישט "בנתן" טאקע? אין ארמית איז נישט דא קיין...

ר' יואל אשר: בנת? בנין און בנן. כ'ווייס נישט. כ'קען נישט קיין אראמישן דקדוק דורך די קומענדיגע...

ר' יצחק: כ'ווייס נישט אויב ס'איז דא אראמישער דקדוק.

ר' יואל אשר: זעט אויס ווי יעדער קען מאכן זיין אייגענעם דקדוק אין אראמיש.

ר' יצחק: ס'איז דא, ניין, ניין, ניין,

ר' יואל אשר: ס'איז יא דא, די מילא קען באשטיין דערצו.

ר' יצחק: און די סופרי הגמרא האבן שוין אויכעט נישט געוואוסט אז ס'איז דא אסאך דא, אסאך טעותים, אבער ס'איז דא מענטשן וואס זענען עוסק דערין.

ר' יואל אשר: איך מיין צו זאגן דער אראמיש פונעם תרגום און דער אראמיש פונעם זוהר איז נישט דער זעלבער אראמיש.

ר' יצחק: שוין, ווייטער. אקעי, אויכעט לשון הקודש, עס טוישט זיך, אבער אין יעדן איינעם, זיכער זיין א... אקעי, וואס... אקעי,

דער דין פון מזונות הבנות לאחר מיתת האב

ר' יואל אשר: מתנאי כתובה. נאך פון די תנאי כתובה, נאך א דין אין כתובה איז, וואס דער מאן נעמט זיך אונטער פאר דער וויב איז, **שתהיינה הבנות,** אז די טעכטער וואס זי גייט האבן מיט אים, זאלן זיין **ניזונות מנכסי אביהן אחר מותו עד שיתארסו או עד שיבגורו.** אז די בנות זאלן אויכעט ווערן געפיטערט פון נכסי אביהן ביז זיי ווערן א כלה אדער ביז זיי ווערן א בוגרת. יונגע טעכטער, בנות קטנות, ביז זיי ווערן דרייצן און א האלב, יא? צוועלף און א האלב,

מזון הבנות און מעשה ידיהן

ר' יואל אשר: אז די בנות זאלן אויך באקומען זייערע... זאלן ווערן געפיטערט פון **נכסי אביהן** ביז זיי ווערן א כלה אדער ביז זיי ווערן א בוגרת. יונגע טעכטער, **בנות קטנות,** ביז זיי ווערן צוועלף און א האלב. זאלן זיי עסן פון די נכסים פונעם טאטן. טייטש, אזוי ווי דער דין איז אז די ווייב זיצט אינדערהיים און עסט פון זיינע נכסים, זי זיצט נישט אליין. אירע בנות קטנות האבן אויך דעם זעלבן דין, אז ווילאנג זיי זענען יונג, אדער ווילאנג זיי זענען נאכנישט קיין נייע אשת איש, קענען זיי עסן פון די נכסי האב בביתו.

בגרה, וואס טוט זיך בגרה הבת? די טאכטער איז געווארן א בוגרת, **אף על פי שלא נתארסה,** אדער פארקערט: אדער **נתארסה אף על פי שלא בגרה.** וואס טייטש? אויב עס איז געווארן איין סיבה פארוואס זי איז מער נישט סמוך על שלחן אביה, פארוואס זי איז אינדעפענדענט – אדער ווייל זי איז שוין גרויס, זי קען אליין גיין ארבעטן, אדער ווייל זי האט א נייעם מאן וואס נעמט קעיר פון איר – דעמאלטס **אין לה מזונות.** [[#2]]

זאגט דער רמב"ם: מיר האבן דאך געלערנט נעכטן אז אויך ביי דער אלמנה איז אזוי, אז זי קען עסן פון די נכסים פונעם טאטן, אבער מיר האבן דאך דערמאנט אז ס'איז אויך דא א דין מעשה ידיה. ווילאנג דער טאטע איז איר מפרנס, אדער די יורשים זענען איר מפרנס, דארף זי אבער לעומת זה – **תקנו מעשה ידיה משום מזונותיה** – דארף זי געבן דאס וואס זי ארבעט, זי פארדינט, אדער דאס וואס זי געווינט עפעס, זי איז געווען לאקי זי האט געטראפן א מציאה, דארף גיין פאר'ן מאן אדער פאר די יורשים. דער דין איז נאר אויף דער אלמנה אליין, אבער די טאכטער נישט: **ומעשה ידיה ומציאתה לעצמה לא לאחים.**

ר' יצחק: יא.

שמועס: פארוואס גייען נישט מעשה ידי הבת צו די ברידער?

ר' יואל אשר: אלעס האט א שיעור. **מעשה ידיה ומציאתה** ערגעץ...

ר' יצחק: ווי דער איז **לעצמה** און נישט **לאחים**.

ר' יואל אשר: געלט. ס'קען זיין אז ס'איז פלעין ווייל ער ברענגט א לשון פונעם רמב"ם אין הלכות עבדים: **שאין אדם מוריש זכות שיש לו בבתו לבנו.** דער טאטע איז קיינמאל נישט מוריש אז כ'האב א זכות...

ר' יצחק: איך מיין, ס'הייסט דאס א קשיא, ווייל דער טאטע – **מעשה ידי הבת לאביה.** נישט א חוץ פון דעם.

ר' יואל אשר: וועז דער טאטע האט געלעבט, זאגט ער, וועז דער טאטע לעבט, אזוי ווי די מאמע דארף געבן מעשה ידיה, דארף אויך די טאכטער געבן מעשה ידיה לאביה.

ר' יצחק: אפילו וועז ער דארף נישט געבן מזונות, האט עס נישט קיין ענין.

ר' יואל אשר: און אויב זי דארף יא געבן, אפילו ס'איז שוין די עידזש וואס ער דארף נישט געבן...

ר' יצחק: מעשה ידי הבת לאביה. אבער דאס ירש'נט נישט דער זון. מעשה ידי הבת לאביה איז לכאורה מער אן ענין אין קנין.

ר' יואל אשר: וואס זי האט דאך נאכנישט אליין קיין קנין, אזוי ווי אויך א זון. איך מיין דאס זעלבע ווי א זון...

ר' יצחק: ווי א טאכטער.

ר' יואל אשר: א קטן? א קטן, ניין. נישט דעם. כל מה שקנה איש, כל מה שקנה קטן? ניין? ס'גייט נישט אז א קטן האט נישט קיין אייגענעם קנין?

ר' יצחק: ניין, ניין, ער האט נישט קיין יד. סאמטיימס וועז ער איז זייער קליין, אבער ס'איז נישטא קיין הלכה אז מעשה ידיו איז לאביו.

ר' יואל אשר: אבער דאס אז די טאכטער באקומט פאר דעם טאטן איז נישט עפעס א דין וועגן כנגד מזונות, ס'איז אן עקסטערער דין. ניין?

ר' יצחק: א טאכטער, אזוי ווי ער האט...

ר' יואל אשר: א זכות אין דער טאכטער איר...

ר' יצחק: איך מיין אז ס'קומט נישט אריין...

ר' יואל אשר: נעמען קידושין פאר איר.

ר' יצחק: ס'שטייט אזוי אין דער גמרא: **הבת הניזונת מן האחין,** ווייל מ'ירש'נט נישט... דאס מיינט נישט וועגן דעם דין פון אשה, דאס מיינט פון דעם דין אזוי ווי אמה עבריה. מעשה ידי הבת לאביה, אבער די זכות ירש'ענען נישט די קינדער. מ'ירש'נט נאר דעם חוב, נישט די זכות. נישט מ'ירש'נט דעם חוב, ס'איז א נייער תנאי אין דער כתובה. באט...

ר' יואל אשר: ס'איז נישט פשט אז די בעלות וואס דער טאטע האט געהאט אויף זיין טאכטער גייט...

ר' יצחק: אריבער צו די קינדער. רייט. און סיי דאס, און סיי דאס אז ס'איז דא מעשה ידיה כנגד מזונות, גייט אויך נישט איבער. ווייל ס'זעט אויס אז נישט עד כדי כך אז ס'זאל זיין כנגד. מ'דארף פארשטיין דאס לגבי דער צווייטער זאך. לגבי דער ערשטער זאך ברענגט ער די גמרא אז א מענטש איז נישט מוריש זכות בתו לבנו. אבער פארוואס זאל מען נישט זאגן אז זיי זאלן זיין ברוגז אז זי נעמט צו פון זיי...

ר' יואל אשר: נישטא אזוי איבה, ווייל ס'איז א צייטווייליגע זאך.

ר' יצחק: ס'גייט דאך נישט דויערן אויף לעולם ועד. [[#3]] און די גמרא זאגט נאך א זאך, ס'הייסט **שתקבל.** אז ער טייטשט אז ס'מיינט – איך זע נישט דא דעם טייטש פאר מיר – אז ס'מיינט א טאטע וויל אז זיינע מיידלעך, טעכטער זאלן האבן אביסל געלט. זי גייט חתונה האבן...

ר' יואל אשר: מ'גייט לערנען די נעקסטע הלכה, גייען מיר יעצט לערנען אז דער טאטע וויל אויך איר געבן פון זיין געלט פאר דער חתונה.

ר' יצחק: סאו, נאך א זאך. סאו פארט פון דעם איז אז ער לאזט איר אפ אירע מעשה ידים, כאילו מצד די תנאי כתובה, נישט מצד די אמה עבריה סיטואציע. סאו פאר די ביידע ריזענס בלייבט איר די מעשה ידיה ומציאתה פאר איר אליין. יעצט האבן מיר געלערנט אז זי באקומט מזונות.

הלכה י"א: דער שיעור און אופן פון מזון הבנות אין פארגלייך צו אן אלמנה

ר' יואל אשר: וויאזוי טוט מען? וויפיל איז דער שיעור מזונות? ביי דער פרוי איז געווען... מ'באקומט נישט נאר מזונות...

ר' יצחק: נאר אויכעט אנדערע זאכן. רייט.

ר' יואל אשר: ביי דער פרוי האבן מיר געהאט פארשידענע גאנצע פרקים פון וויפיל מ'גיט מזונות און כסות. זאגט ער, אויך די טאכטער, די טאכטער באקומט מנכסי אביה פאר אירע מזונות, פאר איר כסות. וויאזוי? זאגט דער רמב"ם: **פוסקין לבת מזונות...**

ר' יצחק: ער מיינט, ניין, ניין, ער מיינט דאך צו זאגן בעיקר אז מ'גיט איר אויך מדור און כסות. פארוואס איז ער עס מונה? מ'גיט נישט דעם זעלבן עמאונט ווי דער אלמנה.

ר' יואל אשר: דאס וואס זי באקומט דאך מזון, ס'מיינט נישט נאר מזון, ס'מיינט אויך קליידער און וואו צו וואוינען **מנכסי אביה כדרך שפוסקין לאלמנה,** אזוי ווי די אלמנה באקומט דעם שאר און כסות און אלעס וואס איז אינקלודעט אין דעם.

און נאך א הלכה וואס איז ענליך צו מזונות הבת, אזוי ווי די מזונות פון דער מאמען, פון דער אלמנה, אז: **מוכרין למזון הבנות וכסותן בלא הכרזה.** אויב די יתומים געבן נישט, קען דער בית דין זיין יורד לנכסיהם און פארקויפן פון דער ירושה אן הכרזה, און עס

פארקויפן פאר דעם מזון האלמנה וכסותה **בלא הכרזה**, אזוי ווי דער דין אז...

ר' יצחק: פאר מזונות מאכט מען נישט קיין הכרזה.

ר' יואל אשר: לגבי דער פרוי: **כדרך שמוכרין למזון האלמנה וכסותה** אן הכרזה.

דער חילוק צווישן אלמנה און בנות: "לפי כבודה" קעגן "דבר המספק"

ר' יצחק: אלא, זאגט דער רמב"ם...

ר' יואל אשר: אויף וועלכע זאכן איז זי נישט אזוי הארב ווי דער מאמע'ס מזון? **אלא שהאשה פוסקין לה לפי כבודה וכבוד בעלה**. די אשה האבן מיר דאך געשמועסט אז ס'איז אייביג לויט איר כבוד אדער דעם כבוד בעלה, מ'גייט צו דעם העכערן פון די צוויי.

ר' יצחק: וויטשטוער איז הייער, רייט.

ר' יואל אשר: און אפילו האבן מיר געלערנט אז אפילו וועז זי שטארבט, למשל קבורה, איז לפי כבודה או כבוד בעלה. אבער **ולבנות** גייט מען נישט מיט דעם דין, נאר: **פוסקין להן דבר המספק להן בלבד**. יונגע מיידלעך האבן נאכנישט דעם דין כבוד, כבוד בעלה אדער כבוד אביהן. כ'מיין, זיי וואלטן געוואלט, כ'מיין צו זאגן ס'איז שוין דא אין...

ר' יצחק: נעיטשור דער ענין פון כבוד.

ר' יואל אשר: אבער די הלכה זאגט עס נישט.

ר' יצחק: מיר האבן געלערנט די זעלבע הלכה ביי דער תקנת חכמים, אב זן את בניו, אויכעט, נישט כבודו. כבודו מיינט א העכערער לעוועל...

ר' יואל אשר: ווי וואס עס פעלט אויס. לויט זייערע סטענדערדס, איז נישטא דער ענין פון סטענדערדס, נאר **פוסקין להן דבר המספק להן בלבד**.

ר' יצחק: עפעס זיי צו האלטן וואס עס פעלט אויס.

ר' יואל אשר: פעלט אויס. נאר אינטערעסאנט, ווייל מ'לאזט עס נאך אפן וויפיל עס פעלט אויס. יא, מ'קוקט וויאזוי דער נארמאלער סטענדערד איז אין דער...

ר' יצחק: דער מינימום אפשר, אזוי ווי...

ר' יואל אשר: זי זאל נישט אויסגיין פון הונגער? שוועך צו זאגן. איך ווייס נישט, מ'האט נישט געזאגט מזונות, כסות...

ר' יצחק: נישט ברויט... ניין, ניין, מינימום.

ר' יואל אשר: אקעי, זי דארף זיין אנגעטון, איך זאג מען רעדט דאך שוין...

ר' יצחק: אן דער תורה.

דער חילוק אין שבועה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער...

ר' יצחק: נאך א זאך. זאגט דער רמב"ם ווייטער:

ר' יואל אשר: די מאמע, וועז מיר האבן געלערנט, וועז די מאמע עסט פון די נכסי האב, דארף זי שווערן אז זי האט נאכנישט באקומען איר כתובה, ממילא זאלן די קינדער דארפן ווייטער איר זן זיין. אבער די טעכטער דארפן קיינמאל נישט שווערן: **והבנות אין נשבעות כלל**. אקעי. זאגט דער רמב"ם אזוי...

הלכה י"ב: דער תנאי פון ארויסווייזן א שטר כתובה

ר' יצחק: יעצט גייט מען לערנען תנאים אין דעם.

ר' יואל אשר: דער רמב"ם, די אלע הלכות וואס מיר האבן ביז יעצט געלערנט איז נאר וועז ס'איז דא א כתובה. **אין הבנים יורשים כתובת אמם** – די הלכה אז די בנים ירש'ענען כתובת און נדונית אמם, שוין, נאר כתובת אמם, און לאמיר נישט אריינלייגן דאס ווארט נדונית יעצט, על כל פנים, כתובת אמם – **ולא הבנות ניזונות בתנאים אלו** – דאס אז די בנות באקומען אויך מיט תנאי כתובה, מיט דין כתובה באקומען זיי מזון, דאס איז נאר אויב זי האט א שטר כתובה – **עד שיהיה שטר כתובה יוצא מתחת ידם**, ביז זי קען ווייזן א שטר כתובה. [[#4]]

אבל אם אין שם שטר כתובה, אבער אויב די טעכטער האבן נישט באקומען קיין כתובה פון זייער מאמען, טייטש, ס'איז נישטא קיין שטר כתובה, **אין להם כלום** – איז אויך נישטא, נישט פאר די זון און אויך נישט פאר די טעכטער, קיין מזון. פארוואס? **שמא מחלה אמם כתובתה**, אפשר האט די מאמע מוחל געווען די כתובה פאר'ן טאטן, געזאגט אז זי איז אים מוחל, און וועז זי איז מוחל איז זי מוחל די גאנצע כתובה מיט אלע תנאי כתובה.

מחלוקת רמב"ם און ראב"ד אינעם גדר פון "מחילת הכתובה"

ר' יואל אשר: אויף דעם קומט שנעל דער ראב"ד, און דער ראב"ד קריגט זיך. דער ראב"ד זאגט אז ס'איז **הפלא ופלא**. ס'טייטש, זי איז מוחל די עיקר כתובה – דעם מנה, דעם מאתיים איז זי מוחל, אדער זי זאגט כאילו האסט מיר באצאלט – אבער פארוואס זאל זי מוחל זיין די רעכטן וואס אירע טעכטער האבן?

ר' יצחק: דער ראב"ד, דאס איז דיין קשיא. דער ראב"ד פרעגט אביסל אן ענליכע קשיא. דער ראב"ד זאגט אז ס'איז **הפלא ופלא**. ער זאגט אז פארוואס איז תלוי דער מזון הבנות אין פירעון הכתובה? דאס טענה'ט ער. דער ראב"ד זאגט א חידוש אז מחילה איז נישט מער ווי פירעון הכתובה.

דער רמב"ם האט געטייטשט אנדערש, דאס איז דאך לכאורה די מחלוקת: דער רמב"ם האט געהאלטן מחילת הכתובה איז כאילו האסט צעריסן דעם שטר, ס'איז נישטא. אין דער כתובה שטייט די אלע תנאים, ממילא איז נישטא דאס אויך נישט. ס'איז דא א שכל אין דעם.

אבער דער ראב"ד האט געהאט א נייעם טייטש פאר'ן טייטש מחילה. ער זאגט, מחילה איז כאילו נפרעה הכתובה. אפילו נפרעה הכתובה, שטערט עס דאך נישט די מזונות הבנות. אירע מזונות גראדע שטערט עס פאר אן אנדער ריזען, ווייל זי האט נאר מזונות ביז זי נעמט כתובה. אבער די בנות האבן נישט נאר מזונות ביז

מ'נעמט כתובה, רייט? בנות האבן מזונות ביז שיתארסו או שיבגרו, איז וואס גייט מיר אן אז זי האט מוחל געווען די כתובה? זייער גוט.

ר' יואל אשר: דאס איז דעם ראב"ד'ס קשיא. אפשר וועט דעם ראב"ד'ס קשיא אויך דא ארויפגיין אויף, למשל, אויף די בנים'ס נכסי צאן ברזל. אפילו אויב זי האט מוחל געווען, אפשר וואלט זי נאר מוחל געווען די עיקר כתובה.

ר' יצחק: די שאלה איז נישט צי זי האט נאר מוחל געווען. די שאלה איז וואס דער טייטש איז פון דער מחילה. ער זאגט אז דער רמב"ם האלט טאקע באופן כללי אז מוחלת כתובתה אין לה שום תנאי כתובה, אזוי שטייט אין פרק י"ז וואס דער מגיד משנה ברענגט.

און דער מגיד משנה דא איז מסכים צום ראב"ד, ער זאגט אז **ודאי שדעת רבינו צריך עיון** לגבי מזונות הבנות, אז לגבי די אנדערע תנאי כתובה פון איר קען מען פארשטיין די שיטת הרמב"ם, אבער לגבי מזונות הבנות איז שווערער צו פארשטיין ווייל ס'האט נישט גארנישט מיט דער כתובה לכאורה. און דער מגיד משנה איז געווענליך צו גיין מיט'ן... נישט אלעמאל, אבער ביי דעם, דער מגיד משנה איז נישט קיין גרויסער רמב"ם פארטיידיגער.

ר' יואל אשר: ער איז נישט דער, וויאזוי הייסט עס...

ר' יצחק: דער מגיד משנה איז נישט קיין פארטייאישער. יא, דער מגיד משנה גייט אסאך מאל מיט'ן רשב"א, מיט'ן רמב"ן, מיט'ן ראב"ד, ער איז נישט קיין רמב"ם חסיד אין דעם סענס. סאו עניוועי, דאס איז די מחלוקת רמב"ם און ראב"ד.

אין א פלאץ וואו מען שרייבט נישט קיין כתובה

ר' יואל אשר: [[#5]] יא, זאגט דער רמב"ם: דאס איז אלעס נאר אויב יעדער איינער שרייבט א כתובה. וועז ס'איז נישטא קיין כתובה איז עפעס א קשיא, עפעס א ריעותא, מען זאל קענען זאגן אז זי האט מוחל געווען. אבער **ואם אין דרכם לכתוב כתובה**, איז אייביג דא דין כתובה מדין תקנת חכמים, **יש להם כפי התנאין** – איז יא דא, וועלן די טעכטער און די זון יא ירש'ענען כפי התנאין.

ר' יצחק: זייער גוט. דאס האט מען שוין געלערנט די זעלבע זאך פריער א פאר מאל, די זעלבע כללים.

הלכה י"ג: מצוה בשעת מיתתו לעקור תנאי כתובה

ר' יואל אשר: שוין. זאגט דער רמב"ם אזוי: די נעקסטע הלכה אין דעם רמב"ם פרעגט וויפיל רעכט האט דער מאן צו טוישן די כתובה. זאגט ער אזוי: **מי שציוה בשעת מיתתו לעקור אחד מתנאי כתובה**, וועז ער שטארבט וויל ער זיך נאך אריינכאפן אין מצוה אויף דער וועלט: איך וויל עוקר זיין איינע פון די תנאי כתובה, **כגון שאמר אל יזונו בנותיו מנכסיו**, אהה. ס'קומט נישט קיין קוואוט, ווייל ער זאגט נישט "בנותי מנכסי", אקעי, אקעי. או, קוואוטס דא מיין איך נישט אז דאס איז א לשון אומר, מען מאכט אביסל קלארער צו זען וואס איז די זאך אליין. יא. **או אל תזון אלמנתו או אל יירשו בניו כתובת אמן**, איינע פון די דריי זאכן, איינע פון די תנאי כתובה האט ער געזאגט קלאר א צוואה אנדערש, **אין שומעין לו**, מ'העלפט אים נישט, מ'פאלגט אים נישט.

ר' יצחק: פשוט. פארוואס? ווייל ס'איז א תנאי כתובה.

ר' יואל אשר: דער תירוץ איז, ס'איז דא וועז די צוואה פונעם מאן העלפט, ווייל ער קען נאך געבן א מתנה בחייו, ער זאגט: דעם זון וויל איך געבן מער געלט,

ר' יצחק: מיר גייען זען אין דער נעקסטער הלכה אבער.

ר' יואל אשר: קען זיין שומעין לו, אבער קעגן די תנאי

ר' יצחק: כתובה האט ער נישט דאס רעכט,

ר' יואל אשר: ווייל דער חיוב איז געווארן וועז ער האט חתונה געהאט. ס'איז נישט פשט אז דער חיוב גייט געשען וועז ער גייט שטארבן און ער האט נאך יעצט דאס רעכט עס צו פריוועגטן. ער איז מחויב.

ר' יצחק: ליטערעלי פשוט, איך זע נישט וואס מ'דארף זאגן בכלל.

דער חידוש ביי מתנת שכיב מרע: באין כאחד

ר' יואל אשר: אבער די נעקסטע זאך איז אבער ניין, דער חידוש איז דא, אבער **נתן כל נכסיו במתנה לאחרים**, ער האט אוועקגעגעבן זיינע אלע נכסים במתנה פאר א צווייטן,

ר' יצחק: העלפט עס אויך נישט. פארוואס?

ר' יואל אשר: איז אזוי, וואלט א מענטש געטראכט אז אפילו ס'איז על פיו איז נישטא קיין געלט מער, אבער זאגט דער רמב"ם אזוי: **הואיל ומתנת שכיב מרע אינה קונה אלא לאחר מיתה**, אהה. געווענליך **נתן כל נכסיו במתנה לאחרים** איז פשט אז ער גיט א מתנת שכיב מרע, נישט אז ער זאגט אז פון יעצט זאל שוין דער קנין חל זיין. ער איז דאך א קארגער, ער זאגט: אויף דער טשענס אז איך גיי נאך צוריק אנהייבן לעבן, ווייל איך ס'זאל זיין מיינס. ער וויל נאר אינטערווינען אינעם ירושה-פראצעס, גיט ער א מתנה, איז דאך פשט אז די מתנה זאל געשען וועז ער שטארבט. **הואיל ומתנת שכיב מרע** איז דאך נישט **קונה אלא לאחר מיתה כמו שיתבאר** אין הלכות ירושה מסתם.

ר' יצחק: יא, איי געס. לאמיר זען אינעם מגיד משנה גלייך. וממילא,

ר' יואל אשר: "**הרי המתנה וחיוב הנכסים בתנאין אלו באין כאחד**". איז וואס געשעט? ער גייט שטארבן, און דעמאלטס וואס גייט געשען? ס'גייט ארויפקומען, ס'גייט געשען א פאר חלות'ן. וואס גייט געשען? דער חיוב נכסים צו געבן די נכסים, די כתובה, אלעס צו געבן כדת, און די מתנת שכיב מרע גייט געשען אין דער זעלבער צייט, די מינוט וועז ער שטארבט.

ר' יצחק: ס'איז נישט קודם זה לזה,

ר' יואל אשר: דאס איז דער עיקר. מ'זאגט נישט אז וועז ס'איז ארויפגעקומען דער חיוב כתובה איז שוין נישט געווען קיין געלט אין זיין אקאונט, ווייל האט שוין דער מקבל מתנה גע'ירש'נט. ניין, ביידע געשען כאחד.

ר' יצחק: רייט,

ר' יואל אשר: און ממילא, דעמאלטס גייט מען מיט קודם לכאורה, אז "**אלמנתו ובנותיו ניזונות מנכסיו, ובניו יורשין כתובת אמם שמתה בחיי בעלה**". דאס איבריגע וואס בלייבט וועט קענען גיין פאר וועמען ער האט געגעבן די מתנה.

די מחלוקת הראב"ד און דער מגיד משנה

ר' יצחק: אויף דער הלכה איז דער ראב"ד חולק, און ער פירט אויס: "**ומי שיש לו לב יבין ואל תטעה באסיפותיו**". אין אנדערע ווערטער זאגט ער: רילייי נישט אויף דעם "לקט", ווייל אז דו וועסט האבן שכל וועסטו לערנען די גמרא, וועסטו זען אז ס'איז נישט ריכטיג. אבער ער זאגט אז ס'איז דא פארשידענע ראיות. איין מינוט, יא יא, קודם זאג איך פון דער פאליטיק. און חוץ פון דעם זאגט דער ראב"ד, כל דער פאליטיק זאל עס טוהן, אז דער רמב"ם איז נישט געריכט. ס'איז דא כמה ראיות מפורשות פון דער גמרא, "**שאין פנאי לקבצם**". כ'האב נישט קיין צייט צו שרייבן די ראיות, לערן גמרא אליין וועסטו אויספיגורן.

ר' יואל אשר: דער ראב"ד האט עכט געשריבן פאר אן אנדער פלאץ? איך ווייס נישט צי דעם ראב"ד'ס

ר' יצחק: השגות האט ער ליטערעלי געשריבן אויף דער זייט. איך ווייס נישט. אפשר יא. על כל פנים, דער ראב"ד איז חולק. דער ראב"ד זאגט אז ס'איז נישט אמת, אז מתנת שכיב מרע איז יא עפעס ווערט, און ער מאכט א חילוק אז ס'וועגדט זיך לגבי די מזונות אלמנה, מזוני הבנות, וואטעוועד, ער מאכט חילוקים דער ראב"ד. און ס'איז דא אנדערע שיטות וועגן דעם אויכעט.

ווייטער די פאליטיק, קומט דער מגיד משנה און ער זאגט: "**מי שיש לו לב אל יסמוך על השגותיו**". מען דארף צוריק ענטפערן מיט דעם זעלבן לשון. "לב" מיינט נישט הארץ, "לב" מיינט...

שמועס: דער היסטאריישער הינטערגרונט און סגנון פון די השגות הראב"ד

ר' יואל אשר: אז דו רעדסט יא וועגן פאליטיק, ס'איז נישט פשט, מיר קוקן אסאך מאל אן אז דער ראב"ד קומט אריין אן קיין קלאס, אן קיין דרך ארץ, און ער האקט אויף דעם רמב"ם. און מיר קוקן אן ווי דער רמב"ם איז דער גדול הדור, און שפעטער קומט דער ראב"ד. אבער ס'איז נישט אזוי, דער ראב"ד איז געווען עלטער פון דעם רמב"ם. און וועז דער ראב"ד האט געשריבן הערות אויף דעם רמב"ם, האט עס געגעבן א מורא'דיגע לעדזשיטימעסי אין יוראפ, אינעם פלאץ וואו דער ראב"ד איז געווען דער גדול הדור, דאס זאגט מען א דור.

ס'איז אזוי ווי איינער זאל טראכטן, איך ווייס, למשל, וועז דער חזון איש האט געשריבן הערות אויף א ספר פון ר' יעקב קאמענעצקי, איז געווען א גרויסער כבוד פאר ר' יעקב קאמענעצקי. ער האט זיך נישט גערעגט אז דער חזון איש וועגדט אים אויך.

ר' יצחק: ער האט זיך יא גערעגט.

ר' יואל אשר: וועל, איי, וועז ער וועט שרייבן די וועריטער וואלט אים געוואלט, אבער איך זאג, מיר דארפן קוקן די דיינעמיקס, אז דער עצם דאס אז דער ראב"ד האט געמומען ערנסט דעם רמב"ם און געשריבן אויף אים הערות, איז אויך געווען אנגעקוקט ווי א גרויסער אינדארסמענט. סאו ער האט זיך געקענט ערלויבן אויך אביסל צו ציפן.

ר' יצחק: יא. יא, מ'דארף עס אויך, בקיצור...

ר' יואל אשר: דער ראב"ד איז נישט אזוי ווי עפעס אן אחרון שרייבט אקעגן א ראשון. זיי זענען געווען בני דורו, זיי זענען געווען אינעם זעלבן דור, און דער ראב"ד איז נאך געווען עלטער.

ר' יצחק: סאו... אמת, אבער אין דעם ראב"ד'ס געגנט, ביי אים אין בית המדרש זענען שוין געווען חסידים פון דעם רמב"ם. דאס זענען די חכמי לוניל וואס האבן געשריבן צו דעם רמב"ם.

ר' יואל אשר: ס'קען זיין אז געוויסע זאכן האבן זיי ממש געבראנגט פון השגות הראב"ד.

ר' יצחק: סאו מיין איך פארקערט, ער האט אריינגעבראנגט די הערצה. די חכמי לוניל זענען געווען נאך דעם ראב"ד'ס... זכותו יגן עלינו... לעדזשיטימעסי, איך קוק שוין אזוי אן, מ'דארף פרעגן די מענטשן וואס זענען מער עוסק אין היסטאריע. באט דער ראב"ד האט געשריבן השגות אביסל אראפצונעמען פון דעם רמב"ם. ס'איז שוין געווען אנדערע מענטשן, יעדער איינער איז געקומען, רמב"ם איז געווען א משונה'דיגער ספר. מ'דארף זיך מתפעל ווערן. אבער דער ראב"ד אויף א זייט איז נתפעל געווארן, אבער א געוויסע זאך האט ער מזלזל געווען, ער האט געזאגט: אה, מ'קען בעסער לערנען ווי דער רמב"ם.

ר' יואל אשר: ניין, אבער איך קוק עס אן אזוי ווי ענליך צו די, למשל, הגהות הרמ"א אויף דעם שלחן ערוך, וואס האט געמאכט אז דער שלחן ערוך זאל ווערן אנגענומען ביי אלע אשכנזישע פלעצער. ס'איז אזא מין געדאנק.

ר' יצחק: ס'איז נישט סתם... איך ווייס נישט צי אלעס איז אמת. איך זאג אז ס'קען זיין אז ס'איז אביסל פארקערט. ס'קען זיין שפעטער...

ר' יואל אשר: דו דארפסט אכטונג געבן, ווייל דו האסט דאך נישט ליב צו רעדן וועגן היסטאריע, אבער אז דו זאגסט אז דו האסט ליב צו רעדן וועגן פאליטיק,

ר' יצחק: פאליטיק קענסטו נישט אפטיילן אן היסטאריע. ניין, ניין, פאליטיק מיינט ווער, וואס... ניין, אקעי יא, פאליטיק איז די שנאה, וויאזוי מ'זאגט עס, די שפראך... יא, נישט היסטאריע, ווער איז געווען, וואס איז געווען. די היסטאריע איז פייסטי. ווייסטו וואס? היסטאריע איז וועו דו נעמסט עס ארויס, דו זאגסט: איך זע אז דער ראב"ד איז ברוגז אויף דעם רמב"ם. זאגסטו, פארציילסט מיר נאך מעשיות, איך ווייס נישט, אדער יא אדער ניין. עקטשועלי, וועו מ'לערנט תורה דארף מען לערנען אזוי ווי דער ראב"ד האט געלערנט.

ר' יואל אשר: דער רמב"ם אליין וועו ער האט געלערנט האט ער געשריגן אויף מענטשן. מיינסט אז דער רמב"ם איז געווען א בעל הבית'ל? דער רמב"ם האט עס געטוהן אבער זייער זייער שיין. למשל וועו ער האט געזאגט אז מ'זאל אריינשרייבן אין דער כתובה, אזוי וועט מען דאס באקומען וועגן תורה, נישט וועגן עפעס איינער, עפעס אן אחרון האט געזאגט אזוי. ער האט אבער געשריבן שיין. דער ראב"ד האט נישט די שפראך פונעם רמב"ם, צו מאכן אזא שיינע איידעלע.

ר' יצחק: איך בין נישט קיין אזא פען פון שיינער איידעלער שפראך, מען קען שוין מיין טבע.

ר' יואל אשר: אה, ביי אונז וואלט מען דאס אנגעקוקט אז די אשכנזים וועלן שרייבן דיפלאמאטיש, און די ספרדים וועלן טשעפען, אבער מיר זעען אז ס'איז נישט אזוי.

ר' יצחק: שוין. וואטעווער, דער רמב"ם איז נישט קיין ספרדי, דער ראב"ד נישט קיין אשכנזי, די אלע זאכן זענען אנאכראניסטיש. על כל פנים איך בין א פען פונעם ראב"ד, און אויכעט פונעם מגיד משנה וואס ענטפערט אים צוריק, "**אל יסמוך**". גוט, אזוי דארף מען לערנען. אקעי, זייער גוט. שוין. נאך א סעקאנד,

ר' יואל אשר: אקעי, טיק נישט.